

Pögenenud
kloostri kaswandik.

Motto: Triu armastus
mõidab kõik wiletsused

Algupärane jutustus.

A. Sahl.

Tartus.

M. Mykan'i kirjastus.

1885.

Hind 30 kop.

Annustatud

herrale Fr. Raudsepp

Kirjutajale,

Põgenemud
kloostri kaswandik.

Motto: Truu armastus
mõidab Iõiel wiletsused.

Algupärane jutustus.

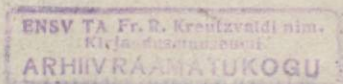
A. Sahl.

Lõpetus.

M. Nylan'i kirjastus.

1885.

Дозволено цензурою. — Дерптъ, 14. Февраля 1885 г.

J. R. 2350

Trükitud A. Grenzsteini trükitöjas Tartus.

E s i m e n e p ä ä t ü k k .

Sõbrannad.

Saitfes pühalikus rahus waatasiwad ko'idukullast kumawad Petseri floostri tornid mäe otsast alla orgu. Taewas oli sügawfinine. Mõni arm pilwetombuke siin ja sääl ujus tasaselt nagu õhuke siidiloor otsatumas ilmaruumis. Õhk oli puhas, jabe ja magusa lilledõhnaga täidetud, nii et kõik loodus ahnelt jeda elustawat õhku enesele sisse hingas. Linnud laulsiwad juba puu otsades rõõmsaid wiisijid ärkajatele esimeseks päewa teretuseks ja päike tõstis suwetaewa all kuningliku auuga oma läikima näu kuldsest koiduwoodist üle lehkawa looduse. Kõik oli nii ütlemata, arusaamata ilus ja armas sell ülikaunil hommikul; siiski weel palju ilusam wõis ülewel floostriis, nende maapäaliste pühade keskel olla, kelle aateline elu ülesanne sure-

liffude närtfimaid rindasi igawese ilu ära närtfimata õilmetega ehitab ja langemata lootustega täidab. — Praegu kutsub tornifell neid puhtaid palwetunnile oma püha kohuseid täitma. Tumedates, manitsewates lõõkides kõlab misisides rääkimisellahääl kaugele mägedesse ja metsadesse loodust enesega ühes palwele kutsuma. Waikeste kõlab selle järele sügaw palwelaulu kaunis kõla, mis kloostri orelis wägewate häältega nii imeustawalt ühte sulab, nagu tuleks see hääl ülemest igawduse pärlitest warawatelt. Siin on taewas maa pääl, siin on pühadus, siin on woorus, siin on paleuse kristalline ilukoda, siin on igawene õnne ühes ainsas filmapilgus koos!

Palwetund on lõpnud. Noored kloostri kaswandikud lastakse lahke looduse sisse kloostri aida wälja, et wärske hommiku õhuga ennast karastada. Misjugune õnn noorte igawese ilu tütaratele, et mitme nädalise wangi aja järele kord lojutawat

looduse rammu sisse hingata tohiwad! Ka on täna kloostri eestseisja lahkus nonnidele luba annud õue müüride wahelt alla orgu ja metsa jalutama minna, mis wäga arwaste ette juhtub, sest muidu wõiks ehk mõni talleke maailma tagedate küüsi langetada ja oma püha kutse ära unustada. Siiski on aga ka täna igal nonnide salgal oma järelwaataja ligi, kelle hooleks noored hinged on usaldatud. Waikselt fofistawad mitmed ükstõisega, mis aegamööda tajaseks jutuajamiseks tõuseb.

„Klaara, tule siia, ma näitan sulle, mis imeilusa lille ma siin leidsin,“ hüüdis üks tõistest natuke eemale läinud sirge kasmuga kena naesterahwas ühe tõise niisama sirge kehaga ja wiisaka liikumisega naesterahwa wastu. „Niisugust ei ole ma weel mitte enne näinud. Tule tunnista ise teda! Waata kui nõrga warre otsas nii õrnawärwiline diekroon lehib, wärwid kõige puhtamast walgest hele punaseni, kahwa-

tand rooja wahega, mis nagu wäsinult ilmsüütust armastusesse üle saadab." Ta oli lillekese juba üles noppinud ja hoidis oma seltsilase poole, kes kutsumise pääle ligemale tuli ja nüüd ka kirjeldaja käte wahel surejat lille imeteles.

"Tõe poolest wäga kena," wastas tema oma walget loori näu eest kõrwale lüka-tes, et paremine näha wõiks. Terawaste waatafiwad ta selged filmad õrna õiekese pääle ning oma imekaunist nagu jälle loori taha ära peites, kust õitsem noorus koidulikust lootusest elustatud õrnusega wälja paistis, ütles ta: "Too ta koju, Alma, ma tahan teda üles maalida. Gile sain alles ülema käest wärskleid wärwiid, ma usun, et neid siin üsna loomulikult järele wõin teha."

"Tee seda, minu truu seltsilane," ütles tõine liigutatult. "Sinu käes läheb maalimise kunst kõige paremine korda. Alles wiimases joonestamise tunnis ütles kunstnik

Walow, et sinu pintsel weel wiimaks kii-
tuft walmistab."

"Ära räägi nõnda," ütles ta wastu
ajades. "Minust ei wõi ialgi kunstnik
saada," rääkis ta edasi ja punastas ise
ära, mis aga tõine ta loori tahta mitte
ei näinud. "Kas ei ole see mitte patulik
mõte pühaduse müüride wahel kuulsust
loota — maailmikku püüdmist —" mõt-
les ta iseeneses peaaegu wäristusega, ja
ommetegi oli see lootus temale tihti lõbu
loonud. —

Säliste kõlas kaugele hele jahisarwe
hääle mõlemate nonnidele kõrwu, mis nende
jutuajamist eksitas. Nad oliwad ilma
tähelepanemata tõistest kaugele jõudnud ja
seisiwad praegu ilusast metsast ümber pii-
ratud kõrgustiku jalal. See oli lagendiku
sarnane rohuplats, mis tasaselts metsa poole
minnes kõrgemaks läks, kuna tõisel pool
külles jälle wäiksemate wõsapuude wahel
jügam turistid jalaja oma koleda suu

nagu saagi waritseja tiiger lahti hoidis, mille põhjas wulifew ojake selgest hallikast puhast wett hiilgawais laenetes alla saatis. Päike oli juba kaunis kõrgele tõusnud ja saatis oma kosutamad kiired kulla hiilgusega looduse templisse, mis mõlemate waga jalutajate südamed puhta õnne ja taewalise rahuga täitis.

„Istume siia õige pehme muru pääle maha,“ rääkis tõine nõnnidest, keda meie kui Klaarat tunneme. „Läna ööse nägin ma õige imeliku und, mis mind üsna rahutumaks teeb; muidu ei ole ma unenägude pärast ialgi oma mõtteid waewanud.“

„Mina arwan küll, et unenäud itka inimese saatuse tumedad ettekuulutajad on,“ wastas tõine tõsiselt oma sõbranna otse waadates. „Mina ei ole ka neid uskunud, aga kui mu ema ära suri, nägin ma niisugust hirmust und, et ma siiamani selle pääle mõeldes warisema hakkas. Sest

saadik ei taha ma mitte häämeelega sinu nõuusse heita."

"Ega mina sind ka su mõtte juurest enese leeri ei taha meelitada, kallis Alma," rääkis walge looriga nonn ühe laia tamme tüwele maha istudes, „aga nii palju usun ma ikka, et unenägu paljalt ilma kurja ehk hää ettetäenduseta forratu waimutege- mus on, sest et mõtted magamise ajal inimese waimu korrapäralisele tegewusele ei wõi koguda."

"See on jampsitus, Klaara," hüüdis seltsilane elawalt wabele, „sina räägid nagu meie koolmeister Lassow, keda aga ka mitte asjata „uskmataks“ ei peeta."

"Usud sina keda ka?" küsis Klaara nukralt oma kloostri õe pääle waadates. „Siin arwan ma, et ta ses tükkis sugugi ei eks. Ta on tõeste läbi ja läbi hää inimene, ilma salaliku meeleta, mis mõne tema teutaja juurest ise asjata otsida on. — Aga mis meie waidleme ilma aegu

asjade üle, mis meie floostriliste mõtetega sugugi ühte ei sünni. Siiski — mis peaks see unenägu minust ommetigi tahtma, et ta mulle ikka jälle üsna vägise filmade ette kipub."

"Käägi ommeti mulle ka," palus tõine osavõtmisega, "siis ei saa ta find enam waevama."

"Mina olin sinuga ühes tundmata, aga ütlemata lenas kohas," rääkis Klaara põksuwa südamega, "kus lahke loodus meid armulikult oma haljendavasse sülle võttis. Häliste muutis see võtsew ilu sügisiseks koledufeks ümber, ma ehmatasin ära ja tahtsin sinule meelde tuletada, et koju saaksime, aga sina olid kadunud. Ma tahtsin kodu poole jooksta, aga saäl tuli häliste üks hirmus kange tuulehoog ja tõstis minu kõrgesse pilwede alla. Saäl läks ilm forraga wagaks, torm kautas oma õhutiivad ja laskis mind arwamata kõrgusest maha langeda. Ma nägin ühe

foleda haua ammuli suuga enesele neelawalt wastu hirwitawat ja nagu käd wastu wõtmiseks minu järele wälja firutawat. Ma hüüdsin hinge ahastuses appi, aga keegi ei kuulnud. Wiimaks nägin ma ühe kotka sule õhu sees edasi tagasi kõikumawat, ma hakkasin sellest alla waudes kinni ja filmapilk nägin nüüd, kuidas see sulg suureks kottaks kaswis, laiad, ilusad tiivad lennule firutas ning tuulekiirusel sest hirmutawast hauast eemale lendas. Mu meel kippus segaseks minema, aga füiski tundsin ma ennast temaga nagu ühe sala sidemega ühendatud. Kui ma wiimaks jälle wähe toibusin ja enese ümber waatan, nägin ma, et mu päästja kottas ära rääkimata kena koha pääl minu kõrwal istus ning ütlemata armsaste mu pääle waatas. Minu meelest oli ta nagu mõni tõine inimene, nagu sinagi — ei omme-tigi weel tõistwiisi — armas mu meelest. Ta waatis lahkeste minu otsa, et mu süda

üsna soojaks läks ja ma temaga sõbra
 wiisil rääkima hakkasin. Ta tegi häält,
 ja — oh kui imekena oli see! Mida kauem
 ma tema pääle waatafin, seda suuremaks
 läks mu igatsus tema järele. Ma mõtfin
 hellaste tema kaela ümbert finni ja andfin
 temale suud, ja see ei olnud enam sugugi
 kottka suu, waid päris inimese huuled tundsin
 ma hõõgawalt enese suu pääl, kuna ta
 omad tiiwad nagu armastajad käed hellalt
 minu ümber lõi. Ma tundsin ennast ses
 olekus tõeste õnnelikuma kui hommikuses
 palwetunnis flooftrikiriku altari ees. Sää-
 kiste tuli paks udu maha, kattis meid
 mõlemaid nagu öö pimedusega, ja kui see
 wiimaks lahkus, leidsin ma enese ühes
 koletus, tühjas kohas üsna üffi. Ma
 waatafin enese ümber, aga ei näinud muud
 kui otsata koledust; ma lisendasin meelt ära
 heites, aga keegi ei wastanud. Lõpmata
 ahastus tuli mu pääle, ma hakkasin südame-
 waluga edasi tormama, aga igalpool oleks

nagu mind endine hirmus haud ähwardades taga ajanud. Wiimaks kuulsin ma lendamise kohinat, ma waatafin üles ja nägin kaugel oma tuttawa kotka ka ühe kange marukeeruga wõitlemas. Torm wiis ta ikka kõrgemale ja kaugemale, kunnitema wiimaks minu filmapiirist hoopis ära ladus. Ma tahtsin oma häätegijat päästa, lautasin käed laiali, et järele minna, ja waata, ma wõisin lennata ning tõusfin ruttu kõrgesse taewa alla; aga oma kotkast ei näinud ma mitte enam. Ma ujusin kauge aega udulaenetel öömeres ning langesin wiimaks wäsinult alla poole. Häfiste olin ma jälle mässawas tormis, mis minu wõimu ära lõpetas ja kange põrutusega alla sügawuse sisse wiskas, nii et ma hingetumaks jäin. Kui ma üles ärkasin, tundsin ma külma higi enese otsa pääl ja mu keha wärises hirmu pärast. — —
 „Alma, Alma,“ rääkis ta liigutawa õrnusega sõbrannat enese rinnale tõmmates

edasi, „mu meel on tõeste selle unenäu pärast rahutum, kui ma oleksin uskunud. Ma ei usu küll unenäu pärast midagi õnnetust, aga ma kardan enam, et mu etteaimamine tõsisem on kui unenägu! —“

Imestusega vaatas Alma kartliku jutustaja otsa. Tall oleks paljugi oma feltfilasele ütelda olnud, aga ta oli omas arus wälja arwatud tähenduse pärast mu-relif, mis weel seda kardetawam oleks awaldada olnud, sest et sõbranna isegi juba eneses sellepärast rahutust tundis. Ta jäi wait olles enese ette maha vaatama. Klaara wõis tema mõtetest aru saanud olla: ta lõi omad filmad kurwalt maha ja jäi ka wait.

Sõfiste lendas terve falk hakkifid suure kõruga metsast wälja, nagu oleks neid keegi hirmutanud. Peagi olivad need ka tüdrukute filmapiirest kadunud, ja siis oli kõik jälle wait.

I d i n e p ä ä t ä k k .

Naske õnnetus.

Dutustamisega oli häa tükk aega ära läinud, mis kumbki neist tähele ei olnud pannud. Wahe ajal oli jalutamise eeg mööda jõudnud ja kõik noored ja manad nonnid floostriisse tagasi pöörnud. Aleks sõprade jutu sisu mitte nii väga wengitseja olnud, siis oleksiwad nad tihti kõlawat jahisarwe häält, püüside paukumist ja koerte kilkamist metsa sügamusest lähemale kuulnud tulema; aga tänane erutatud meel lufustas kuulmise tumma pitseriga. Reegi ei mõistnud nii ligi luurawat häda aimata, mis metsa peitus weel filmapilguks warjule jäi.

„Tule, lähme koju, Klaara,“ ütles mustes riides nonn ja tõusis üles. „Ära muretse ennast rahutumaks tehes unenäu pärast, jäta mured maha ja looda taewa saatuse pääle.“

„Alma, mu hää kallis sõbranna,“ rääkis tõine südamlikult, „oh kuidas sinu sõnad mind rõõustivad! Sa oled mu ainus maapäälne truu seltsilane, keda ma ialgi olen tunnud. Kui mitu kord oled sa oma lahke ja woorusliku südamega minu kurba hinge kosutanud, kui elumured mind üksi maailmas weel oma okaliste kätte pääl kandsiwad. Sa tead ju, et mull siin maa pääl isa ega ema, ega ka üht ainust sugulastki kuskil teada pole. See pilt siin on mälestus minu emast, mida ma enese rinnal kannan. Ma olen täieste kõigist maha jäetud inimeseloom, kellel üksi Jumal taewas isaks ja sina ainsaks sõbraks. Ma tänan sind —“

„Jäta järele, kallike,“ wastas Alma ruttu wahetele, „mina pole see, keda sa ko-
hus tänada on, waid — —“

Üks häkiline müdin ja pragin wõsan-
dikus eksitas ta jutustamist. Mõtlemad
waatasiwad selja taha ning kahwatasiwad

surmufarwaliseks. Ohufesest metsawõsast
 tormas üks suur metshärg nende poole,
 wahtis wihaselt enese ümber ning jooksis
 siis otsekõhe tütarlaste poole edasi. Eh-
 matuse kisaga kargas Alma põõsa warju
 tagasi, kuna Klaara esimesel filmapilgul
 nagu alwatud oma paiga pääle seisma
 jäi. See oli üks jahipiirist wälja pää-
 senud, siiski aga mitme paugu läbi wi-
 hale ärritatud metshärg, kelle kardetaw ti-
 gedus igale lapsale ju tuttam on. Pää-
 werine, filmad täis wihast tuld, ligines
 ta kiire sammudega ähkides ja puhkudes
 kõhmetanud neiu poole. Weel üks filma-
 pilk, ja waene tütarlaps oleks pääsemata
 tema ohwer olnud, kui paar jahikoera mitte
 filgates järele poleks jõudnud, kes oma
 puremisega ta jooksmist takistasiwad.
 Turtfudes oma laia sarwedega paremale
 ja pahemale poole wisates, tõrjus ta
 waenlasi eemale. Kui Klaara jälle roh-
 kem märkama hakkas ja oma kardetawast

olekust aru sai, hakkas ta kohe põgenema. Mihane metsapull nägi seda, et ta ohwer ennast mäekülge mööda alla wõsandikku põgenemisega päästa tahtis, saatis paari mihase löögiga koerad tiunudes kaugele ja hüppas siis, nagu kardaks ta, et ta ohwer käest ära pääseb, arutu pika sammudega surma ahastuses nõrgaks jäänud neiu järele. Klaara oli seda näinud, ning nüüd pidas ta ennast kadunuks. Ta hirmumisest lödwas läinud liikmed ähwardasivad iga filmapilk koku langeda ja tema ihutempli metsalise ohwriks jätta. Wiimse jõuuga hüppas ta weel kõrwal seiswa wõsandiku poole, kus teda teadmata hirmus kuristil ootas. Waene, waene tüdruk! Oleksid ja ennemine tähele pannud, misjuguft koledat hauda need sõbralikult haljendawad õiepõõsad eneste selja taga warjavad, ja ei oleks ennast mitte nii fergeste nende kawala faitsmise alla usaldanud! Aga mis oli siin enam walit-

feda? Käärimata ahastus oli ta mõtted juba segaseks teinud, ta liikumine oli enam masina värki kui meelega tehtud töö.

Ja kuhu oleks ta ennast siis mujalegi võinud päästa! Nii kui tihti hirmsa ehmatusse juures veel kõige väetamad abinõud oma päästmiseks walitakse ja paremad sootumaks kõrwale jäetakse, nii oli tema ka seda suurt kaljurahnu tähelepäemata jätnud, mille otsa üks trepp üles viis, kus ta julgeste ennast metsalise wiha eest oleks päästa võinud. Aga nüüd oli see tema kannul võsastikus. Põgeneja jõud kadus, ta langes maha ja kuulis oma waenlase norskamist enese ligidal. Veel kord katsus ta ülestõusta ja ennast põõsaste taha ära peita. Säältundis ta, et puu oksad tema alt ära waušiwad ning teda pikkamööda alla poole lastiwad. Põõsaste sahin, kuiwa okste pragin ja kukkumise hääl segatud

tasase häda kisaga vastas haigutavast süngavusest, ning siis oli kõik wait. Taga ajaja näis seda hädaohtu tundvat, ehk oli ta muudu ettevaatlikum: ta jäi puhates seisma ja waatas nagu kahetsedes selle järele, et see süngaw kuristik tema ohwri enese lõugade wahele wöttis ja et tema ise mitte ta kallal oma wiha lahutada ei saanud. Siiski pööris ta wõidu uhkusega tagasi ja otsis mööda maad nuuskides weel midagi. Oli ta kaht inimest näinud, tahtis ta nüüd teisest üles otsida? — Sedawiisi näitas, ja keegi ei oleks enam kahe wahel olnud, kui ta juba selle põõsa poole sammus, kuhu Alma warjule puges. — Oli siis saatus tõeste nende kahe noore kloostri kodaniku wastu nii wihane, et ta nad kolelal kombel siit ilma elust ära tahtis saata?

Alma oli esimese ehmatusse järele ära minestanud. Weel õigel ajal ärkas ta uimastusest ning hakkas oma warju-

paiga pääle mõtlema. „Kus Klaara on?“ küsis ta iseeneses ahastusega. Ta waatas põõsa tagast välja, kuulis kuffumist kuristikus, aimas õnnetust ja nägi härja tagasi pöörwat, kes wihaselt maas jälgi otsis. Ehmatuse kisa libises ta huultelt ning ruttu jooksis ta põõsa tagast natuke maad eemal olewa kaljurahnu poole, sest siin ei wõinud ta enam filmapilkugi oma elu eest julge olla. Tige elukas oli aga tema kiljatamist kuulnud, nägi teda ning jooksis järele. Tüdruku jõud tahtsiwad kaduda, enne kui ta kaljurahnu juurde sai. Ta oli enne trepi astmeid näinud, nüüd aga juurde jõudes ei leidnud ta midagi. Ta oli hirmuga ära unetanud, et ta tõisest küljest ligi jooksis ja kui ta nüüd treppi ülesse ei leidnud, arwas ta, et ta ennast enne petnud oli, et sääl treppi ei olnudki. Nüüd oli päästmise lootus otsas ja see ehmatas teda uueste nii, et ta minestawalt kalju ette maha langes.

Lähemal filmapilgul oleks vihane waenlane ta puruks ja pihuks tallanud, kui nüüd õnneks mitte keegi küttidest järele poleks jõudnud. Wali püüsi pauf kõlas mitmekordse wastufajaga ja metsaline langes röötkoes põrmusse. Veel üks pauf — ja siis veel üks — ning härg sirutas oma liikmed wälja ja jäi keel suust wäljas wakka maha. Waenlane oli küll nüüd otsas, aga mis oli õnnetumast siis saanud?

Särja lastja kütt, üks wanadlane tõfise näuga mees, leidis neiu minestuses. Ta tundis warsti ära, mis lugu siin oli juhtunud ja et ta tuleb veel wiimsel filmapilgul oli olnud. Ta lastis ennast neiu kõrwa põlwili, katsus tema werejooksmist järele ja leidis wiimaks, et tall veel wähe elu sees oli, mis aga wäljastpidi täielikud surma märgid kandis. Siin oli rutulist abi tarwis, kui teda veel elusse kutsuda. Ta tunnistas kohta enese

ümber ja nägi ära, et ta Petseri flooftrist mitte kaugel ei ole. Ilma pika järelmõtlemiseta tõstis ta selle ilusa eluta keha oma hobuse selga ja hakkas siis mäge mööda üles flooftri poole minema.

Ehmatuslega mõeti kütt oma koor-
maga flooftris wasta. Tüdruk näis tõeste
päris surnud olewat. Ruttu jooksiwad
pühad õed sinna ja tänna, kandsiwad haige
oma tuppa woodisse ja jäiwad teda mu-
res walwama. Müüd alles leiti, et tema
seltsilane ka kadunud oli, mis uut sega-
dust ja ehmatusi sünnitas. Kõige enam
kimbus oli selle jauskonna järelewaataja,
selle hoole all mõlemad tüdrukud oliwad,
sest tema pidi selle loo üle eestseisjale
otrust andma.

Rahwatanud näuga tuikus seltskonna
ülewaataja oma ülema tuppa temale prae-
gust sündinud lugu teatama. Ahwar-
dawate filmadega mõõtis abtinna, üks
paksu näuga tark naisterahwas kaunis

lihtkorrallises mustas riides, oma süütund-
 wat alamat. „Kääfifite mulle kadunute
 ära olemisest, Agnes Maurem?“ küfis ta
 lõikawalt ülewaataja käest, kes üks wäik-
 lane ja väga armsa näuga naisterah-
 was oli. Tema oli faks fõrd enne juba
 manitseda saanud, et ta oma klooftrilis-
 tes fõhuste täitmistes mitte wali küllalt
 ei olemat olnud, ja täna oli kolmas, feega
 fa — wiimane fõrd omas ammetis ma-
 nitsetud saada, feft klooftri wali feadus
 mõistis ta ülewaataja auuft lahti; fe da
 teadis ta ife fa väga hästi. Niifugust
 lugu polnud keegi praegufel ajal näinud
 ja fee tegi fiiualufe meele fõguni fõrbe-
 lifeks. Kuidas pidi ta fe da jõudma ära-
 fanda, kui tema truu faskwandiffude nä-
 hes, kes te da fuidameft armastafiwad, tema
 ammet talt ära wõeti ja fell kombel oma
 wagadufe õdede feas alandati. —

Täna ei läinud ta mitte enam kui
 ülewaataja, waid kui üks fiiükandja amme-

tist lahtilaskmisega karistatud alam nonn
tõiste seltsis kadunud õde otsima. Tema
asemik oli aga koguni tõine inimene, ka-
wal, salalik ja tige; keegi tema hoolealus-
test ei näinud teda häa meelega, sest nad
tundsiwad teda kui endise ülewaataja
Maurewi salaliku waenlast, kes filmakirja
wagadusega ennast abtinna ees auu sisse
mõistis tõsta. Kawala, päält näha ra-
huliku olemisega naeratafiwad tema wäi-
kesed filmad, mille taha ta väga osa-
waste oma wõidurõõmu mõistis peita,
ja püüdsiwad lahke waatega alamate usal-
dust enese poole tõmmata, aga need kart-
fiwad teda nagu tonti. Käjud jagati
wälja ja otsimine algas mägedes ja or-
gudes ja kuristikus.

R o l m a s p ä ä t ü k k .

Õnnelik kütt.

Rikka R. Koppelsowi, suure Eschumskij losfi omaniku metsades peeti täna suurt metshärja jahti. Vigidalt ja kaugelt olivad tuttavad ja sõbrad aruldasest jahist osa võtma palutud, sest nii kaugese põhjamaa metsadesse ei olnud enne ialgi veel üks metshärg ära efsinud. Hommiku koidu ajal helises jahisarw ja jahiliste rõõmus hõiskamine kajas metsast ja mägedest mitmekordse wastukostega pehmel helinal kätte tagasi. Mõõda jalgteed ratsutasiwad kaks noort meest jahiriides. laialiste wiljamäljade wahelt üles mägede poole ja ajasiwad ise lõbusat juttu.

„Anton,“ ütles tõine neist naerdes, „kas sa said aru ka, misjuguise tubli mehe näu wana aristokraat parun Rämpel tegi, kui ta enese unenägudest kõneles, mille abil ta oma kütiosamust wõis imesteleda,

mis tall lausa nalja asemel imeilusaks ajawiiteks näib saanud olemat."

"Noh, kuidas peaks ta siis ka muudu oma wahwusele ja mehijusele imestust teenima?" wastas tõine ratsanik. "Maailm on ju täna päewal nii pööraselt läinud, et ta kangelaselt waimu kõrgust ja suurust nõuab. Seda aga ei jõua Kämpeli sugune sugugi ära mõista. Ta loodab, et tema täna selle metsvärja maha kõrwetab, sest oma unenäu pani ta ju seda tähendama."

"Aga kas tead, Anton," naeris tõine wahele, "mina saan täna ilusa saagiga kofku. Seda pole mulle keegi wähem ette kuulutanud, kui mustlase tüdruk Maani. Sa mäletad teda ju ommetegi — käis sagedaste meie külas, kui meie kooli wahel ajal kodus olime."

"Ah see Maani! — jah, jah, aga mis ta sulle siis kuulutas? Et sa hää saagiga kofku juhtud? Noh, mis hää saa-

giga siis?" küsis seltsimees naerulifult.
 „On wahest mõni linnuke Petseri floost-
 rist, keda ja armastuse noolega oma käte
 waele maha lasjed?"

„Oh ja Madis," hüüdis Antoni rõõ-
 mus seltsilane, pika sirge kehaga noormees
 lokis juuksete ja lahke näuga, ning waatas
 säääl juures oma suurte sinihalli filmadega
 sõbra otsa, „keda oleksin ma enne pidanud
 mõtlema. See kawal tüdruk kuulutas peu-
 pesast hääd jahisaaki ja mina rõõmusiastin
 juba, et ma wana Rümpelile wähe hamba-
 walu wõia teha ja tema eest mõne wigase
 warese maha lasta. Siiski oleks mul
 rohkem lusti wanakese häädust ja osawust
 kaalu pääle panna, kui õnn hää oleks.
 Petseri lindusid pole kellegi sureliku küti
 film weel näinud, need hoitakse närtsimata
 nooruse ilus floostri müüride wahel wan-
 gis. Päälegi on jee siit pooltoise tunni
 tee kaugel. — Aga keda ma ütlen sulle,
 et ma täna õnnelik jahimees olen."

Zutu ajamisega olivad mõlemad juba kaugele metja sisse jõudnud, kus tee-raad käest ära kadusivad ning suur laan nende edasiminekut takistas. Siin peeti vähe linni, et kuulda saaks, kus pool külles tõised on, ning mindi siis jahisarwe hääle peäle edasi.

Säliste fargasivad nende eest kolm litse üles ja panivad ehmatades põgenema. Üks kautas filmapilk oma elu küti kuuli all, tõised aga päästsid endid filmapilguks surma suust. Ilma ajawiitmata kihutasivad mõlemad noored mehed neile järele ning kadusivad peagi üksteise filmist.

Raua aega oli Antoni nooreea sõber Paul Plumets, nõnda nimetadi teda, wiledat metslooma taga kihutanud, mitmest mäest ja orust läbi põõsaste ja puude ajanud ja kautas siiski ta wiimaks oma filmist jootumaks ära. Ta laskis nüüd oma hobuse vähe puhata, kes wiledast jooksmisest üleni walge wahuga kaetud oli ja

waatas imetelemisega nii rikkalikult tema-
dise iluga ehitatud looduse pääle. Tema
oli juur looduse sõber, kes hiljuti alles
oma loodufeteaduse õppimist sõbra adwo-
kaadi Anton Rahega ülikoolis lõpetas ja
nüüd oma isa juurest, kes kindrali herra
Koppelsowi juures ülemmetsawahi ammetit
pidas, jahi pääle tuli. Tema meelt lahutas
palju enam looduse ilu kui toores jahimehe
lust; sellepärast ei kahetsenud ta metskitse kadu-
mist sugugi, waid oli üsna rõõmus, et ta
nii kenasse looduse kohta oli juhtunud.
Ühelspool külles seisfis kõrge metsaga kaetud
mägestik magusast lõhnamate noore juwe
lille ja rohtudega, teisil pool jälle ära-
rääkimata kena, astmete wiisil alla süga-
wusesse langew orusein, mille põhjas wäike
oja wulisedes nagu kõwer hõbe nõör oma
woogusid alla poole weeritas. Kõrgemad
mägede ladwad ja lähedal seiswad pikemad
puud saatsiwad oma warju oru põhja, mis
ülewelt näha nii meelitawa ehaga waata-

jale vastu koitis. Ilma pikema järelmõtlemata võttis ta oma hobuse käefõrwale ja hakkas temaga selliviisil teed oru põhja otsima. Mitmed kaunis järsud kaljuastmed raskendasivad tema ettemõtet väga, aga siiski jõudis ta õnnelikult alla. Siin leidis ta tõsist paradiislikku ilu enese ümber: Tuhatkarwalised lillekesed, lõpsakalt õitsevad kaldakasmud ja õiepõõsad täitsivad termet oru õhku magusa lõhnaga, nagu oleks see koht kewardise looduse suur ohvri altar, mille pääl loodus ise oma lehkawat tänu taevafuninga trooni poole saadab. Kõõmsa südamega hakkas ta lillesid noppima ja neid pressimiseks ilufaste oma juhupauna panema.

See töö oli nii ta meelepärast, et ta ilma tähelepanemata juba kaugele oli edasi jõudnud. Dru küljed olivad siin mõlemal pool järsuks kalju seinadeks muutunud, mis mõlemalt poolt õige lähedale üksteise vastu ulatasivad ja orule koleda turistikku näu

andsiwad. Kõrgeid kaljusid wahtides, mille päält haljendawad wõsjad üle kalju serwa alla waatasiwad, oli ta ühe kitsa koha pääle jõudnud, mis waewalt nii lai oli, et ojake oma woogusid alla saatma mahtus. Siin jootis ta oma hobust ja ajas selle siis weest läbi ümber kalju nurga, kus weete jäle wähe laiemaks läks ja ka natuke haljendawat kallast järele jättis. Siin oliwad kaljuseina pragude wahelt puud ja pöösjad wälja ajanud, nii et mõnest kohast paljast kalju sugugi näha ei saanud.

Säliste ehmatas ta hobune wähe ja jäi siis kuulama, mis ka tema peremehe sügawaißt mõtetest üles äratas. Ta kuulaski. „Mis see on?“ ütises ta iseeneses, „sääl ülewel peab keegi surmahädas olema, sest see on tõeste meele ärahetmise kisa.“ Ta tõepoolest tungis ka südamest läbilõitaw ehmatuse ja häda hääl olla orgu. See oli ühe naesterahwa hääl, mis pea wäikis ning wiist koerte haukumist ja weel ühe wiisajema

looma puhumist ja ähkimist järele jättis. Tume tümin tuli ligemale ning Paul kuulis selgemalt põgeneja ahastawat ehmatuse häält, mille sekka aga ka raske jooksmise müdin ja wali metshärja puhumine ning koerte kiskamine kajas. Häliste pragisewad puud ülewel ja enne, kui noormees oma peruks läinud hobust jõudis taltsutada, kukkus midagi kõrgelt kaljult raskete alla. Walus häda kiunumine kuulutas, et keegi hingeline õnnetumalt üle kalju alla langes ning siin oma otša leidis. Hätiline ehmatus täitis noort looduse jõpra koleda aimamisega. Wärisewate kätega lastis ta hobuse warutitest lahti ning astus seljast maha sinna poole, kust see wingum häält tuli. Mõne sammuga oli ta kaljuseina ääres, kus noored sirelipõõsad pakult üksteise kõrwale kaswasiwad. Ottewaatlifult lükkas ta põõsad eest kõrwale ja — ta ei jõudnud oma imestamise hüüdmist mitte ära hoida, sest tema jalgade ees maas

wingerdas Antoni isa suur jahikoer Dingo, kes õnnetumalt alla kuristikku oli kukkunud ning siin mõne siplemise järele hinge heitis. Särelmõteldes waatas ta üles poole kalju otsa ning mõötis filmaga selle kõrgust, mis mehe üsna imestama pani. Korraga kuulis ta ühe tugewa püüsi paugu ülewel ning tema filmad jäiwad kui kinninaelatud ühe koha pääle seisma. Ta wahtis ikka terawamalt üles ja hakkas kõigest kehast wärisema. Oli see filma wiirastus wõi mõni õhu warjunäitus? Mitme sülla kõrgusel ülewal ühe kaljurahnu seest wälja kaswawa tominga pöösa sees liikus midagi, mis nagu inimese kogu näis olewat. Walge allapoole rippuw rätik wõi loor tunnistas, et ta naesterahwas oli, kes wist ülewel mõnest metsalijest tagaetud teadmatalt üle kaljuserwa koeraga tükis kuristikku langes, aga õnne kombel weel selle tominga pöösa taha peatama jäi. Ta praegune olek oli kõigiti kole ja kardetaw, sest iga

filmapiilk wõis ta säält maha langeda ning wasta kaljusid puruks kuffuda, kui tall üleüldse elu weel sees oli, mis alt waadates sugugi ütelda ei wõinud.

Lugija wõib juba arvata, et see meie õnnetu Klaara oli, kes metshärja eest põgenedes siia hukatuse paika sattus ning siis üle kaljuserwa alla langes. Ta ei kuffunud aga mitte kohe alla kuristikku, nagu sellest winguwast häälest arvata wõis, mis tema langemise järele kohe sügawusest üles kostis. See oli, nagu juba teame, üks neist koertest, kes metshärga taga ajas, ning keda see oma sarwedega alla saatis. Noor klooftri kaswandik weeris õnnelikult mööda puuwõsast, mis säält kohast kalju seest õige tihedaste wälja kaswanud, pikkamisi alla poole ning jäi ühe rohkem wälja kaswanud tominga tüwe najale seisma. Siirmuga hakkas ta lõwaste kabe käega sellest puust kinni, mis teda esimeseks filmapiilguks weel päästis. Kohe

aga kadus ta arusaamine kangeft hirmumisest, meeled läkfiwad segafets ja ta langes minestuse fisse. Käte finnupidamine andis järele, keha waus alla poole ning haud haigutas oma hirmsaid lõugu ohwri poole. Sell filmapilgul nägi teda Paul.

Ragu keema weega üle walatud jäi ta esimesel filmapilgul kangeks. Ta weri ähwardas foontes seisma jääda ja ära tarretada. Siis aga tuli ütlemata julgus selle asemele ja tõisel filmapilgul hakkas ta juba mööda kaljuseina ülesronima. Ahwi osawusega roomas ta ühe kalju nuka päält tõise pääle, ühest pööstast tõise, mis tema teekonna pääl õige kasulised oliwad ning ülesronimist wõimalikuks tegiwad. Sult aega oli ta juba pää higistamisega roninud, aga fiiski oli weel tüfike maad minna. Ta puhlas pisut, waatas paremat teed ning hakkas siis jälle mööda rahnu serwi ülespoole minema. Wiimaks oli ta suure waewaga ommetigi selle tominga

põõsa ligi jõudnud, mille okste taha õnnetu naesterahvas ripakile jäänud. Tema sinna jõudmine oli ka viimasel filmapilgul sündinud, sest ta tahtis praegu natuke puhkama hakata, kui tominga oksad sahisesiwad ning eluta kogu allapoole libises. Ta ei olnud veel aega saanud ennast sugugi selle koorma vastuwõtmiseks ettevalmistada, mis nüüd ilma tahtmata tema wäsinud keha pääle waus. Ruttu haaras ta kõige lähemal seiswast puuoksast kinni, et seega ennast oma koorma all toetada, aga see oks andis järele ja ta waus tüki maad madalamale, kus tema jalad kalju rahnu pääle toetama jäiwad. Uue julgusega hakkas ta ühe käega ühest wanast puutükist kõwaste kinni ning sirutas tõise wälja, kuffujat wastu wõtma. Läks see nurja, siis oli kõik katse asjata. Sest tõisel kombel ei wõinud ta ennast ega tõist aidata. Õnnekorral oli kuffuja kleit okste wahel kinni hakanud, mis läbi ta mitte nii raskest ei langenud, et wastu-

wõtja oma seisukohast oleks kõikuma raputanud ning seega mõlemad purustatud liikmetega oru põhja surma kätte saatnud. Pikkamisi libises keha alla poole. Dkste waele peatama jäänud kleit takistas esimesel filmapilgul langemist, siis aga katkes riide fikkus keharaaskuse wõidul ja õnnetu waus õnnelikult nooremehe kae pääle. Wõidu rõõmuga wõttis ta selle wasta, ja toetas ennast kõwemalt kalju najale. Puuoksad oliwad loori ta näu eest kõrwale tõmmatud. Selle rõõmuehmatuse hääl tungis nooremehe suust, kui ta siit ühe imekena neiu näu leidis, mis nagu närtsima hakanud õrn dieke furnukahwatu oli, aga siiski enesest elumärkijid awaldas. Ta ei olnud mitte kabe wahele, et see armas loomake paljalt mines-tuses oli ja sellest olekust weel wõis toibuda, kui teda aga enne siit koledast kohast kindla maa pääle saada. Siin, kus ta ise wäsimusest pool roidund oli, ei tohtinud ta teda oma kardetawa seisukoha tundmisele

ülesäratada. See oleks talle ehk furma
 võinud tuua. Seepärast oli hädatugivalt
 tarwis kindlat maad jalgade alla saada,
 mis aga sugugi kerge töö ei olnud. Üles-
 ronimine oli nii palju waewa tarwitanud,
 siiski oli tagasitulek veel kümme korda
 raskem. Nüüd pidi iga samm ette ära
 arvatud ja julgeste astutud saama, sest
 üksainus väärdum sammuke võis kahe ini-
 mese elu maksta. Ronimise juures oli tall
 mõlemaid käska võsadeft ja rahnudft kinni-
 hoidmiseks tarwis, seepärast wöttis ta oma
 willase wöö, sidus selle neiu ümber ning
 köitis ta nõndawiiši enese külge, et häda-
 korral oma mõlemaid käska tarwitada wõiks.
 Nii hakkas ta natukese puhkamise järele
 uue julgusega kosutatud lootusel ettewaat-
 likult alla tulema. Küll oli tall tegemist,
 waewa ja wäsimust, enne kui ta sinna
 maale jõudis, kus kaljud enam astmete
 wiisil maha tulivad. Siin aga pidas ta
 tänuliku pilguga kinni, puhkas wähe ja

waatas wärisemisega üles oma julge, aga hädaohtliku tee pääle, mis iga osawuseta astmise ja külgehakkamise läbi tema päästmise tööd kahe inimese puruks pekstud luudega oleks maksnud. Nüüd oli allatulek juba palju kergem, aga siiski weel mitte üsna ilma hädaohuta. Tihti katsiwad paksud põõsawiisil kaswawad tomingad ja wäänkaswud sügawad kaljupraud rohilise lehe-tekiga finni, nulle warjul surm waritses. Umbes kümne jala kõrgusel maast oliwad kaljupragude wahel rohilised lehtastmed, mis muidu ka kindlat kaljut mööda oma oksti igale poole laiali saatsiwad. Paul Plumets oli seda ka märganud, aga siiski ei usaldanud ta seda weel täieste; ta astus küll õrnalt kiikwa koha pääle, aga ommetigi oli ta astumine raske, kui see petlik puufene wälja kanda jõudis. Rohiline trepp waus tema jala alt, ta tundis seda ja tahtis tagasi karata, aga see oli juba hilja. Ta jalg waus, sügawamale leha kautas oma kaalus-

seisu ning langes järele. Ehmatades sai ta mõlema käega veel lähemal seiswaist ofsadest kinni hakata, mis aga kaht inimest oma külles ei suutnud kanda, ja kukkus suure praginaga alla lõhestikku. Esimesel filmapilgul oli ta ehmatusest uimane ja kui ta wiimaks toibus, leidis ta ennast kõige oma kalli warandusega kalju seinä ääres pehme muru pääl maas. Ta oli õnneks ühest firelipuust kinni hakanud, mis oma ladwa laia kaljuprau läbi oli üles ajanud, mille läbi noormees puust kinni hoides ka pehmete maha kukkus. Tema esimene töö oli nüüd oma neidu elusse kutsuda, sest ta oli ju oma elu tema elu pärast mängu pääle usaldanud. Nüüd oli ta hädaohust päästetud ja pidi ka surmasarnasest minestuse unest päästetud saama.

Neljas päättüff.

Esimene armastus.

Ta oli praegu alles järele mõtlemas, kuidas talle abi saata, ning kahetses esimest korda elus, et ta arstirohtudega nii wähe tuttaw oli, kui tasane tuuleõhk pehme muru pääle istuma pandud neiukese loori näu päält poolest saadik kõrwale puhus. Ta ingli-ilus nägu puutus kahwatult nooremehe filma. „Oh kui ütlemata ilus see on!“ hüüdis noormees iseeneses ja liikkas ta loori üsna kõrwale, et nägu täieste näha wõiks. Raua waatas Ilumets waimustatud liigutusega selle furnufarwalise näusse ja imestas seda, nagu mõnda Rafaeli pilti ehk maailma kuulsa kujumeistri kiidetud tööd, sest et minestanud neiu niisama eluta, aga siiski nii nõidlik ilus oli.

Säfiste tungis rõõmuhääl nooremehe suust ja ta painutas ennast maasoleja liigemale, et järele waadata, kas ta filmad

ka dieti on näinud. Aga juba tõisel filmapilgul läks ta nagu nukraks, sest neiu filmad oliwad finni nagu ennegi. Oli ta enuast petnud, või oliwad ta filmad tõeste selle ingliselgeid sõstrafilmi lahti näinud? „Ei, see ei võinud pettus olla,“ ümises ta iseeneses, „tema elab alles ja saab omad filmad tõeste warsti jälle lahti tegema, nagu see mines-tanud inimeste juures enamiste ifka on.“

Ja tõeste, ta ei olnud enuast selle arwanisega mitte petnud. Statufese aja pärast hakkasiwad neiu rinnad tasafeste tõusma ja wauma. Wiimaks lõi ta ka oma ilusad filmad lahti ning wahtis imestades nooremehe otja, kes nagu laps õnnelikult tema ees seisis, ilma et midagi oleks mõistnud pääle hakata. Nõidliku imewäega fut-sus see taewalik pill kõik ta meeled aru-jaamata tundmuste õnneriiki. Waikse naeratusega wahtis ta üksifilmi imestaja nonni otja, kes kõigest sellest loost midagi ei mõistnud.

„Ütelge, mõerasmees, kus ma olen?“ küsis ta nõrgalt pehme häälega.

„Teie olete armulise looduse süles, kulla neiu!“ vastas noormees naeruliselt, kuna ta ise seda ilusat häälekõla oma kuulmises katsus kinni pidada.

„Looduse süles?“ imetles neiu, „kus meie siis mitte looduse süles ei ole?“ küsis ta natuke sõbralikult edasi.

„Andke andeks, neiu,“ palus Slumets südamlikult. „Mina ei tunne seda kohta ka sugugi, olen kogemata siia sügavasse orgu juhtunud, mis nagu mõni kole kuristik välja näeb, ja siin leidsin ma Teid jäält ülemelt — —“

Ta tegi käega üht ringi ülespoole, nagu tahaks ta seega kardetawat lugu, mis alles mõni filmapilk wana oli, neiuile paremine ära seletada. Tüdrukü näufarm muutis häliste furnufarmwaliseks, filmad läksiwad walgemaks kui loomulikult oli-

wad ning ahastawa ehmatusega hüüdis ta: „Salastaja Jumal!“ Ta meeletus näis jälle tagasi tulewat. Tema põgenemine hirmsa metsvärja eest, tema seltsilane, unenägu, lilleleidmine ja kõik tõised juhtumised tõusiwad aegamööda tema meelte ringis ülesse ja paniwad ta keha wärisema. Ta palged oliwad ikka weel wäga kahwatanud ja nõrga häälega küsis ta: „Kuidas olen ma siia alla saanud? Ma mäletan weel — ah — mull tuleb meelde, ma hoidsin tema eest, olin hirmus wäsinud, langesin maha, maa waus nagu alt ära ja mina oleksin nagu hälli sees olnud — ja nüüd — nüüd olen ma siin all. Olen ma kukkunud? — ei, see pole wõimalik, et ma siis weel oma liikmeid wõiksin ilma waluta liigutada!“ rääkis ta nagu iseeneses oma filmadega kaljude kõrgust möötes. Ta ei wõinud küll paksu wõsade läbi hästi näha, aga siiski ehmatas ta ära ja hüüdis waljema häälega: „See on wõimata,

et ma säält langedes mitte puruks ei ole kuf-
kunud." —

Noormees, kes mures oli, et ta väga
ettekvaatamata wiisil temale seda saladust
liig wara oli awalbama hakanud ning seega
tema nõtra waimu liig wara tegewusele
sundinud, sai jälle rohkem julgust ning rääkis
neiu jutu wahel: „See on aga siiski wõima-
lik olnud, kaunis neiu. Seepärast ma ütlesin
ka, et teie armulise looduse süles olete.“

„Seega tahate ütelda, et loodus
minu wastu armuline on olnud,“
rääkis neiu oma korda. „— Wõib olla,
mina arwan aga, et siis üksi Sumal
minu wastu armuline on olnud, kui ma
nagu ära mõistmata ime läbi tigeada metsa-
lise käest pääsin ja siis wigastamata ja
terwe liikmetega ennast siit armsast orust
leian.“

„Tah,“ kostis Paul järel andes,
„nõnda on muidugi parem!“

„Parem, paljalt parem?“ kordas nonn

küsimalt Jumetsa pääle waadates. „Kes peaks oma päästja wasta nii tänamata olema, et ta tema häätegu mõimata wahenditega wõrdleb? Urge tehke seda, mõeras mees, mull on tõeste püha kohus Jumalat imelikult päästmise eest tänada, kes nii arusaamata imede teedel nõtru kadumuse lapsi armulikult awitab.“

„Teil on õigus, auus neiu,“ kostis Paul, „ka mina pean Jumalat helde kaitsmise eest tänama, sest ilma tema abita oleksime wahest küll siinsamas oma elu wiimse hingetõmbusega wälja saatnud! Lubage, et ma oma tänupalwet teie omaga ühendan. See saaks wist küll kõige õigem tänu olema.“

„Siis olete teie ka hädaohus olnud?“ küsis neiu imestades. „Kas olete ka üle kalju kukkunud ja wigastamata jäänud?“

Jumets nägi ära, et ta siin sunnitud oli tõtt ütleva, mida ta ka mitte kauem salata ei tahtnud. Ta rääkis selle-

pärast kõik oma loo otsani ära, näitas talle seda kohta, kust ta tema maha toonud ning jutustas talle siis ka neist hädasohtudest, mis neil mõlemil jääl juures karta olnud. „Kas ei ole mul nüüd asju teiega ühes heldet kaitstjat tänada?“

Neiu filmad paistsiwad koguni isefuguse hiilgusega ja täitsiwad endid suurte, heledate pisaratega. Ta waatas liigutatud tänumeelega oma päästja otsa. Ta otsis asjata sõnu oma südamlilku tänu enese elupäästjale avaldada. Noormees oli aga üliõnnelik, sest ta luges juba tema puhta hinge avaldusi neist tänupisaratest, mis neiu koidulikuisi paletest alla weeresiwad. Suure waewaga rääkis ta wiimaks: „Teile, mu kallid häitegija, minu elupäästja, olen ma oma elu eest tänu wõlgu! Tasugu taewas teile seda tuhande wõrra, mis teie minu pärast olete julgenud ja kannatanud.“

„Oh, ärge rääkige ühtigi sest wäiksest asjast, milleks igauht juba tema inimese

seisus kohustab. Iga tõine inimene oleks ka sedasama teinud. Teil ei ole minule ühtegi tänu wõlgu. Pealegi weel ei tahtnud teie Sumala kõrwal ühtegi tänusaajat teada, mis ka wäga õige on."

Neiu punastas wähe. "Kõnda ei mõtelnud ma seda mitte teie kohta," kogeldas ta segaselt. "Seda armastin ma ainult Loo d u s e kohta, mis mitte iseenesest, waid oma Loo ja läbi „armuline" wõib olla. Leid üksi pean ma oma elu eest tänama, kallid wõeras. Urge põlake siis minu südamlikku tänu," ütles ta soojalt edasi ja andis oma õrna pehme käekese nooremehe peusse, kes seda waimustusega pigistas, „muud ei ole mull teile oma tänutäheks anda, kui minu igapäewased palwed, et kõige kõrgem wõimus teie saatust õnne teedel edasi talutaks."

"Oh kui armas see minul kuulda on," wastas Paul, „üht niisugust ingelt oma eest palwetades teada. Teie puhas

tänu-meel on liig suur, mis wiimaks orjuseks oma wäikese häätegija wastu wõib minna ja siis kui üsna wasta meelt asi koormawaks saada, milleks teie ennast nüüd wabest nii järelemõtlemata kohustate."

Neiu waatas kerge punastusega Pauli otsa. „Mis teie seega tahate ütelda?“ küsis ta.

„Ei muud midagi, kui seda, et teie oma lubamist mitte täita ei jõua, ehk õigem ütelda, wiimaks täita ei taha, ning kui teie seda siiski peaksite pidama, siis oleks see kohus üks tahtmise wastaline orjamine — —“

„Teie tahate siis minust nii palju nõtrust ja wõimatust wälja näha,“ ütles neiu nufkalt, „et ma seepärast oma elu-ülesande püha kohust peaksin täitmata jätma. Ma ei mõista sugugi mitte, miks ma omas hommiku palwes enese kõige suurema häätegija pääle peaksin sunnitud orjameelega mõtlemata! Olen mina teie filmis siis tõeste nii orjameelne tüdruk, kes ühtegi

ülemat fundi ei tunne oma häätegija vastu tänulik olla?"

"Teete teie mind tõeste nii õnneliseks," rääkis Paul osawõtliku liigutusega ning hakkas sooja õrnusega tema mõlemast käest kinni. Klaara laskis enesega kõik sündida ning ei pannud vastu, kui noormees teda hellalt enese käte wabele wõttis ja rinnale wautas. Selges, puhtas õnsuse tundmuses tuisusiwad kahe noore inimese südamed noores lootuse koidus soojalt üksteise vastu ja armastuse Jumal waatas lahkest oma õnneriigi laste pääle maha ning puistab oma taewalisi roofisi esimese armastuse näul kadumuse õnnelaste rüppe.

W i e s p ä ä t ü k k.

Kloostri ülewaataja.

Pühamäe kloostrist wälja saadetud otstjad nonnid oliwad igal pool metsas ja

mägestikus kõik kohad läbi otsinud ning nõuutumalt endid jälle uuele nõuupidamisele jausfondade ülemaatajate juurde kogunud. Kõige õnnelikum otsijatest oli uus ülemaataja Julia Gronzon. Tema oli mõera mehe käest, kes Alma koju kandis, kõik järele pärinud ning tahtis nüüd seda kohta üles otsida. Ta võttis kloostri ülema kaks tugemat koera enesega ligi ning läks siis kahe kõige truuma nonniga seltsis enesele leidja auru ära teenima. Et ennast mitte tõistest eksitada lasta, walis ta enesele tee alla orgu, kust ta ilma nägemata lootis jälle parajal kohal ülesse ronida ning seega ommetegi enne tõisa kohale jõuda. Org läks aga ikka sügavamaks ja mäekülge järsemaks, nii et ta kuskilt kohta ei leidnud, kust ülesse oleks wõinud saada. Sell kombel jõudis ta oma kaasalistega sinna kohta, kus meie õnnelised warjul olivad. Tuba arwas ta, et ta ennast orusse tulemisega petnud oli, sest et kuskil ühtegi teerada näha

ei olnud, mida mööda ta ülesse oleks võinud saada, kui ta kalju nurga tagast ratsahobuse wälja nägi sammumat. „Mis see siin tähendab?“ pomises ta iseeneses ja rõõmus lootus lehwis naerulikul tema peenikeste huulte ümber. Waewaga pugest ta põõsaste wahelt läbi kitsast oja kallast mööda tõisele poole kaljunurka ning jõudis mõne filmapilgu pärast sinna kohta, kus Slumets oma õnnelikult päästetud warandusega wiibis. Ta huuled läkswad kindlaste kokku, kui ta seda ootamata pilti enese ees nägi. Kuulates jäi ta seisma, kuna ta rind kangelst tõusis ja waus.

„Oh kui kauaks olen ma ära jäänud,“ ütles Klaara tasakeste punastades. „Mis saab minuist, kui tõised ära läkswad ja mind nüüd kadunud leiawad?“

„Missugused tõiised?“ küsis noormees imestades.

„Minu seltsilased, Petseri nonnid,“ wastas neiu kergelt.

„Siis olete teie üks Petseri kloostri kaswandik,“ rääkis noormees nähtava imestamisega. „Selle mõtte pääle ei oleks ma ise mitte tulnud. Ma olen tihti kuulnud, et fiine kloostri walitsus oma kaswandikka wäga harwaste enese müüride wahelt wälja lasseb; siis on see kauris põhjata arwamine olnud.“

„Ei mitte nii wäga põhjata. Tänanane ford oli ka see ainus selle aasta sees.“

Julia Gronzon peitis ennast wiha pärast ära põõsaste wahele, et weel paremine ja julgemalt luurata wõiks.

„Ja siiski pidite teie koha niisuguse õnnetuse sisse sattuma!“ wastas Klumets wahele. „Aga olge nii hääks ja jutustage mulle ommetegi, kuidas see kõik sündis?“

„Oh Sumal!“ hüüdis Klaara ehmatusega, nagu oleks ta õhukene unetuse kate filmade eest katti kärisenud ja teda mõne mööda läinud hirmsa filmapilgu mälestusesse tagasi tõuganud. Ja tõe poolest oli

ka, asi nii. Esimestel filmapilkudel oli ta meelespidamise võim nagu magamas, nüüd aga ärkas ta uue jõuuga ülesse, mis tema were kangeste keema ajas. „Kuhu on siis ommetegi Alma jäänud?“ rääkis ta õige rahutumaks saades, nii et Paul õigusega uut minestusesse langemist pidi kartma. „On see tige härg ta puruks tallanud, või on ta ennast päästa jõudnud?“

Nüüd rääkis ta oma loo nooremehetele ära ning palus viimaks, et ta teda kloostri wärawateni saadaks.

Kui väga ka see kutse Klumetsa rõõmustas, siiski tundis ta ennast nagu õnnetu selle teaduse juures, et ta ilus feltšiline kloostri kaswandik oli. Sest sell kombel pidi ta enese lootuse maha jätma oma kallist neidu jälle näha saada.

„Palun teid minu hobuse selga istuda,“ ütles noormees neiu poole pöördes. „Teie olete ju alles väga väsinud ja tee Petseri kloostriini on kaunis pikk.“

„Täna teid väga, minu häätegija,“ vastas neiu sõbralikult. „Ma võin ka jala käia,“ lisas ta üles tõustes juurde, kuna ta ennast ommetegi alles väga nõrga tundis olevat. „Toetage mind vähe, mu jalad on natukene nõrgad,“ rääkis ta nõbra häälega edasi.

Hellaste võttis noormees teda oma käte vahele, kuhu see ilus fogu ka nagu närtsiw lilleke kofku langes. Ütlemata õnnega waatas ta oma kalli koorma pääle ning võttis teda siis kui lapse sülle ja kandis oma hobuse poole. Siin, kus ta teda maha pidi panema, sai ta alles aru, kui võimatuks see temale oli saanud sellest inglisi wähest jäädawalt lahuda. Ülewel ootaswad teda kindlad floostri müürid, mille tagast teda küll ialgi enam ühe sureliku armastaja film jälle ei leia. Mida kauem ta ennast niisuguste mõtetega waewas, seda selgemaks läks see temale, et ta ilma temata elada ei wõi, et ta teda

enam oma käte wahelt lahti lasta ei tohiks, kui ta temast mitte igaweseks ilma ei taha jääda. Üks imelik mõte lendas ta pääst läbi, mis teda esimesel filmapilgul koidulise lootusega waimustas.

„Põgenegem!“ hüüdis ta sooja õrnusega oma kallist warandust kõwemalt enese rinnale wautades, „põgenegem sest paigast! See flooftri poole on mulle hirmsam, kui see sügaw kuristik, mis meie ettewõtmist maailma filmade eest saladuse kattega warjab.“ —

Nonn waatas ehmatusega rääkija otsa, nagu tahaks ta teda niisugusest patulifust mõttest tagasi juhtida. Siiski aga peletas nooremehe nii südamlik waade warsti kõik kartuse neiu puhtast südamest kaugele ning igawene truudus paistis tema inglisiilmist õitsewas armastuse kosutawas leegis õnneliku nooremehele wasta. Ta ei pannud ka mitte wasta, kui see teda palawalt huuteles. —

Dma sügawas õnnetundmuses ei aimanud nad luurawat varitsejat, kes praegu ka põõsast välja tahtis ronida. Kui väga kahetses ta, et ta mõlemad järelkäijad koertega maha oliwad jäänud, kes muidu ka tema tunnistust selle Jumala kartmata tüdrukuga vastu abtinna ees oleksivad võinud kinnitada. Kas see ei olnud arvamata jõledus, üks noor nonn istub tundmata mehe, ühe küti kõrval, räägib temaga teutawalt floostri püha seaduste kohta, palub teda ennast kanda ja — lasseb ennast ühe maailma lapse suuandmisega roojastada — ja nüüd räägitakse „põgenemisest“. —

„Seiske paigal!“ lähistas ta põõsaste tagast välja karates wihast wälkuwate filmadega. „Mina tahan õpetada, kuidas põgenemise plaani tehakse. Karoline ja Maarja, siia! Siin on meie Klaara ühe kena kollanokaga lendamas —“

Magu heledal päikesepaistisel ilmal

hävitaajast walgust hirmutatud, kohmetasivad mõlemad õnnelikud esimesel filmapilgul ära. Kuna Paul aga kohe jälle oma ehmatuse peremeheks sai, langes Klaara enese waenlase kilkamist kuuldes minestusesse. Suurdetulija riietest tundis Paul ära, et ta nonn oli Petseri kloostriist, ning mõned upsakad sõnad tunnistasivad, et ta neiu otsija oli. Warsti olivad ka kutsutud tüdrukud nagu hagijad jälle, kes kohe oma poolsumud kaasõe ülema käsu pääle kahe wähele wõtsivad ja edasi hakkasivad minema. Nii sugused tuima südamed ajasivad nooremehetele imestuse higi otsa ette. Ta pakkus ennast oma hobusega abiks kandma, aga seda lükati jämeda toredusega tagasi. Paul oli palju enam mures selle hoolimata oleku pärast neiu wastu, kui nende kuulmata toore sõnade pärast, mis temale süüandwalt üteldi. Kõige enam walutas tema südames aga see, et ta selle ingli, keda ta nii lühikesel ajaga pea nõdrameeleliselt armastama oli õp-

pinud, sell kombel jäädawalt kautas.

Ta tahtis siiski weel niikaua, kui wõimalik, kandjate järele käia, et oma kallist näha wõiks, aga seegi lootus sai rifutud. Tema järelekäimist märgates pööris ülewaataja ümber ja kisendas wihast wärisewa häälega: „Mis õigus on teil meie järele luurata? Kui teie ennemine weel püha kloostri seadusi ei tunnud, siis teadke nüüd, et ühel mehel luba ei ole püha õdedega seltsida. Minge kohe tagasi ehk muidu tarwitan ma abi.“

„Kui üks waene ohwer mõne maailma mehe läbi surma juust wälja kisti,“ wastas Paul Ilumets wagusi, „siis on pühad õed küll walmis teda oma tuima pühadusega halastamatalt surma suhu tagasi saatma.“

„Teutaja!“ kisendas ülewaataja, nagu oleks ta piksest põrutada saanud. Suure wihaga mehles ta käte ja jalgadega ning ei pannud sugugi tähele, et üks

kõwer maha wajunud puuoks ennaft tema jalge ette kõwerdas, mille pääle ta üle kaela maha komistas ning üle järju kalda laenettesse langes. Üks wali filjatamine ja wee fohifemine lastfiwad noort meest sündinud lugu aimata, ning ruttu jookkis ta sinna kohta, kust see hädahääl tuli. Ülemaataja oli õnnetumalt just sinna kohta langenud, kus wesi kaunis sügaw, aga kitsa kaljuse sängi pärast kitsas ja õige käre jooksmata oli. Ilma peatamata kiskus wali weewoog teda rutuste edasi ning natuke maad all pool ootas teda surm lahtiste kätega, sest weel mõni filmapilk — ja jõuetu keha oleks üle kaljude sügawasse kuristikku hauda maha sadanud ja omad liikmed puruks löönud. Natuke aega seisatas Paul ja mõtles, mis ta peaks tegema. Siis kargas ta oma hirmsa mõtte üle isegi kohkunud aja wiitmata wette, mis siin õnneks sügaw ei olnud, ning tõmbas waele pool hingetult weest wälja kalda

pääle. Suuremat osawõtmist ei äratanud see tige inimene tema sees mitte, et ta tema pärast ennast rohkem oleks waewanud. Ta pööris ennast praegu ümber, et näha saaks, kuhu tema eluga wõitlew ingel jäänud, kui forraga laks suurt koera wõsandidust wälja tormasivad. Wõerast nähes jäiwad nad wähe urisedes seisma, siis aga tõmbas tõine paar korda rahutumalt õhku ja hakkas maa pääl nuuskima. Pea leidis ta oma perenaese üles, nuusutas teda hoolega igalt poolt ja kargas siis täie wihaga wõera mehe kallale, keda ta wist oma perenaese mõrtsufaks pidas. Paul ei olnud niisugust pääletikkumist aimanudki, aga siiski oli ta kui osaw turnija, kobe kabe käega tema kaelast finni saanud, ning tugewaste ta enesest eemale tõuganud. Nüüd tahtis ta oma jahipüüsi õlalt wõtta, et seega ennast kaitseada — aga selle oli ta enne ülesse ronimist maha pannud, ning nüüd seisis ta palja käega wihase waenlase

ees, kellele weel tõine appi tuli. Ilma ühegi sõariistata kaitstes ta ennast paljaste kätega, mis vihaseid loomi aga ainult ärritas. Ikka suurema vihaga tungisivad murdjad ta kallale, ehk ta küll kõigest wäest neid oma tugewate rusika hoopidega wingu-des mitu korda tagasi saatis. Raua ei oleks ta ennast ommetegi kaitsta jõudnud, sest juba oli tõine hammastega ta käest finni tõmmanud ja tahtis meest maha fiskuda, kuna tõine ennast seljatagast pääle kargamisele walmis seadis. Walu pärast karjudes tahtis Ilumets oma kätt murdja suust wabastada, aga see oli liig kõwaste tema hammaste wahel, nii et ta ennast pääsemata kadunuks pidas. Walu ja suure hirmu pärast, nii kole dal kombel siit elust lahkuda, langes ta peaaegu wõimatult rohu sisse maha. Weel kord kuulis ta hirmust koerte karjumist ja siis arwas ta ennast tõisel filmapilgul lõhki kistawat. Ta mõis-tus ja arusaamine oli väga segane ja

imelik. Oli ta surnud, rändas ta waim igawduse riigis? — Tema ise kõige wähe-
malt ei wõinud sellest aru saada.

Korraga tundis ta ennast ülestõste-
tawat ning üls tutaw hää! hüüdis osa-
wõtlikult: „Paul, on need metsalised sulle
palju wiga teinud?“ ja ilma wastust
ootamata rääkis ta edasi: „Loeta ennast
wähe jalgade pääle, ma tahan sinu käe
haawa kinni siduda, muidu wõib werejooks
kahju teha.“

Paul lõi filmad lahti ja nägi oma
kõige suuremaks imekspanemiseks, et see
rääkija Anton oli. „Kust sina siia said?“
küsis ta imekspanemisega, „oled sina mind
nende äraneetud metsaliste käest päästnud?
— Jah, Anton, sina oled oma osawa
kuuliga selle siia maha firutanud ja seega
minu elu päästnud! Tänu, tuhat tänu
sinule, et sa nii õnnekorral minule abiks
juhtusid. Kui imemõistmata on saatuse
juhataja armastaw käsi!“ ütles ta pühalikult

ning langes liigutatud sõbra truu rinnale. Sügaw liigutus lastis noori mehi mõne filmapilgu sõbruse taewalist rõõmu tunda, mille järele iga sureliku maapäälse süda nii soojalt igatses.

Mis Paul Ilumets arwas, oli õige. Anton oli ka juhtumise kaupa selle loo näitemängu platsile tulnud. Ta oli praegu tahtnud ümberpöörda ja tagasi ratsutada, kui ta eest poolt oma sõbra hädaarjumist kuulis, mille pääle ta muidugi tuhatnelja sinnapoole kihutas, kust hääl tuli. Siia jõudes nägi ta oma sõbra wiimses mõitlemises kloostri koerte wastu, mis meie juba teame. Ilma ajawitmata sihtis ta seda, kes hammastega Pauli käest kinni hoidis, ning lastis ta maha, kuna tõine sellest kohkudes ilma pikema järelemõtlemiseta punuma pani.

Saaw oli kinni seutud ja sõbrad läksiwad tänase päewa juhtumistest rõõmsaid lugusid lõneldes kodu poole. Ka Julia

Gronzon oli ehmatusest toibunud ja hakkas waewaga kloostri poole minema. Ta oli täiesti rifutud tujus, kui ta oma wettefukkumise ja päästmise pääle mõtles. Oli ta oma toore olefuga maailma mehe südant enese päästmiseks liigutanud? —

R u u e s p ä ä t ü k k .

Wõitlus iseenesega.

Kaks nädalat oliwad sellest juhtumiseft saadif mööda jõudnud ja kolme inimese haigewoodid jälle wana korrale seatud. Kaks nooremat nonni Alma ja Klaara oliwad ehmatuse järele raskeste haigeks jäänud, kuna Julia Gronzon niisama ka ehmatuse ja külmetamise pärast woodisse pidi minema. Nüüd oli tema jälle täieste terve. Klaara käis ka ülewel, aga ta nägu oli furnikarwa fahwatu, kuna tema ainus sõbranna Alma raske palawiku järele fuit hädalifest maailmast lahkus ning oma

truu Klaara üksi kloostri elusse maha jättis. Ta meel oli otsata kurb, kui kloostri torni-
kell Alma wiimaseks saatmiseks wiimased
kaebawad hääled helistas. Ararääkimata
ahastus ja lõpmata südamevalu muutis
tema õrnal roosipunal õitsewa näu furnu-
karmaliseks. Kõik tema olek näis wäga
ühe närtsiwa lille sarnane olemat, kelle
elu jõuud wiimase jõhwi külles rippusiwad.
Baewaga ajas ta ennast rohilise pingi
päält üles, kus ta aastasadade wanuse
tamme wilus kosutawa õhuga ennast karas-
tada lootis, ja läks oma tupp, mille õhk
lahtise akna läbi kaunis puhastatud oli.
Kõik tõised oliwad Alma matusele läinud,
üksi tema ei tohtinud mitte minna, ehk see
lahkunud truu hing küll tema kõige armsam
seltfiline oli.

Tuppa jõudes laskis ta ennast südame-
waluga oma puuse istme pääle ning hakkas
süin walju häälega nutma. Palawad pisa-
rad woolasiwad ojana tema iusatist filmist.

„Sumal,“ õhtas ta, „oled sina siis ka mind maha jätnud! Miks sa lastsid mind päästa koledast kuristikust ühe mehe läbi, kelle pilti mina enam ei jõua ära unustada. Ehk miks ei lastnud sa mind oma ainsa armsa seltfilasega ühes surra ja minu otsatumaid muresid enesega ühes hauda wiia, kus igawene rahu walitseb!“

Matuse rong wenis pikalt tasase leinalauluga matuse paiga poole ning tornikella liigutam häääl saatis seda tõsist tallitust pühalikule tumma manitsusega. Rõõgi tõiste seas oli ka Julia Gronzon kurwa näuga, väga tõsine ja maharõhutatud, nagu leinaks ta surmud õde südamest taga. „Silmafirja teenistus,“ hüüdis Klaara püha wihaga iseeneses. „See on tõeste Sumala pilkamine jell wiisil enmast wagaks seadida ja leinata ühe inimese järele, keda südamest wihataise. Oh kui hirmsaks läheb mulle siin see filmafirja teenrite elu! Siin, kus ma wanaste õnnis olin, kus kõik minu ümber

nii ilus ja kaunis oli ja mina lapseliku usaldusega ennast kõikide waljuse alla pühas hirmus alandasin, läheb mu filmis palju tõiseks. Kõik wana kaunis lapsemeel, õnnelik aeg on minuist kadunud, kadunud kloostrielu tarwis igaweste. Minu wiimane truu hing on külmaks saanud ning seega kõik õnnelikud sidemed, millega ma nii wagaste kloostri püha eluga ühte seutud olin, jäädawa külmuſega katki kistud. Minu rahu on otsas, see ilus pühalik, taewane rahu.”

Riisuguste mõtetega täidetud, jäi ta wiimaks waguſi istuma. Ta keha näitas eluta kogu sarnane olewat, ainult mõni sügam õhkamine tunnistas temast elumärkisiid. Ta mõtted rändasiwad kaugel mägestikus oma igatsetud kütü juures. Kui sügawad ja soojad oliwad tema tundmused oma päästja wasta! Ta kaalus kõik tema sõnad weel iseeneses järele, ning leidis ikka, nagu iga armastaja, tema sõnadeſt maguswaluſt balsami oma surmani haigele südamele.

„Mis on mul veel maailmas muud, kui minu päästja,“ rääkis ta iseeneses. „Õitfin ma sind üks ainukenegi kord veel näha, tohiksin ma üks ainukenegi kord veel sinu armastatud käte wabel taewalisk õnne tunda ning sinu ilusate truu filmadesse waadata, oh kui häameelega tahaksin ma siis oma wiletsa nonnielu maha jätta!“

Skka elawamaks saidwad tema mõtted wõera nooremehe kohta. Missuguse armastusega ta tema järele igatses, wõib ennegi see aru saada, kes õitsewas nooruses esimese armastuse ilu täieste tunda saanud; tõistele on selle seletus paljalt sõnakõlinaiks. Kawa aega wõitles ta iseeneses ühe nõuu pärast, mis teda esiotsa üsna ära ehmatas. Tema raskest wõitlemisest wõis näha, et tall wäga suure julguse ja jõuu nõudwa mõtetega tegemist oli. Kindla ettewõtmisega lõpetas ta oma nõuuta edasi tagasi käimise wäikeses ruumis ning terawalt kuulates wahtis ta ahnast wälja kaugele mägede poole.

Etta oli veel leinalaulu häält hauakabeli poolt kuulda ja ka kellahäääl kõlas veel tumedalt tema aknast sisse. Aga nüüd näis hoopis midagi muud tema kuulamise otsustarbe olewat, kui hale leinalaulu kuulamine. Tükikese aja kuulamise järele lehwis lahke naeratus tema kahwatanud huulte ümber. Ta pani enesele walge looriga kübara pähä, tõmbas kõige uuemad kindad kätte, wõttis oma wäiksest waranduse karbist midagi, kuulas veel wähe ning läks siis tasakeste uksest wälja. „Sumal olgu ise mulle armuline,“ ütles ta tasa ning kadus floostriaias pea kätte jõudwa widewiku hõlma. Üksi tema walge loor lehwis weel wähe aia puude wahelt ning seegi kadus wiimaks ära.

Weerand tunni pärast oli matus täieste toimetatud ning igauks nonnidest pööris pika palwetamise järele magusi floostriisse tagasi. Pea oliwad aga kõik floostri ruumid ja suur aid maja ümber täis elu,

jooksmist ning suurt segadust, mis kõikide hirmunud nägudest wälja paistis. Igal pool otsiti hoolega, mis aga midagi ei näinud aitama. Kõik otsimise wili jäi tulemata.

Seitsmes päätükk.

Tormine öö.

Viimased eha hõbedased kiired langefiwad kahwatanud pilwede pääle, mis pikalt hommitu pool taewa all edasi sõudfiwad. Püha rahu walitses looduses, waike öö lautas omad kaitsewad unetiwad tasafelt üle metsa ja maa. Täis magust rahu hingas niit ja nurm igast päewasest elukärafi ekfimata. — Kaugelt, kaugelt metsa tagast mägedest tungis tume mürin õrnail ehatiimul siia ehama ligu pääle. Rutuste liikus üks walge looriga naesterahwa wari sügawamasse metsa poole. Tema õhufesed riided män-

gisiwad tasakeste jahedas õhtu õhus, mis kiire astumise läbi wähe suuremaks sai. Ta tõmbes seisma jäädes walge rätiku taskust wälja, pühkis seega rutulisest käigust higiseks läinud otsaesise kuivaks ja jäi siis kuulama. Endine tume mürin oli jälle kuulda ning maa põrus wähe jalgade all. „See on tema jahisarwe hää, tema on sääl metsa taga,“ ümises ta iseeneses ja tahtis praegu edasi tormata, kui häliste üks tugew mehe hää tema kõrwu kostis: „Inimene wõi wain, hää wõi kurja ingel, kes sa üksi siin ehametsas ümber eksid, ütle mulle, kui kauge on siit Petseri flooster?“

Neiu liikmed läksiwad lõdwaiks. Ta ilus keha wärises ehmatuse pärast, mis tundmata mehe kõne temas üles äratas. Waewalt seisis ta weel jalal, sest see mõte, et see mees ehk wabest üks tema tagaajaja wõiks olla, tegi ta meelest pea-aegu segaseks. Siiski sai ta pea julgust

ning kostis vaikelt, et tema häälest mingisugust kahtlust ei võiks märgata: „Weerand tunni tee,“ ja hakkas edasi minema.

„Misjugune kaunis hää!“ hüüdis võeras imestusega. „Ma pean veel kord küsima, oled sa inimene või ingel või mõni mäewaim? Basta mulle, oled sa surelikkude seas või igavduse kojast?“

„Surelik, waene, õnnetu n— —“ vastas ta tase ning viimased sõnad surivad juba huulte pääl, mis ehk ettevaatamata korral tema saladust oleksivad ilmutanud.

„Miks sa kõnnid efsiteed, hella neiu,“ rääkis võeras osavõtlikult. „Sõ on juba käes ja aeg kodu minna. Kas sa ei kuule tormi lähenemist metsadest üles ärgates? Looduse jahimehe vägi sõuab paksuil pilvil ligimale. — Mis sa kardad, ilus neiu, kas sa ei kuule kellahäält kloostri tornist, kes iga efsijat enese ligi kutsub ilmade Suhatajale meelepäralist ohwrit wiima?“

Tüdruk ehmatas jälle ära. Ta tah-

tis siit kohast põgeneda, aga mõera mehe tõsine kõne oli seda mõimatuks teinud. Ta ei olnud veel oma eluajal walet rääkinud, seepärast ei tahtnud ta seda ka täna mitte teha, ning liigutatud südamega rääkis ta ustawalt mõerale: „Reisija, sinu manitseja hääle ehmatab mind. Minu kodu on jääs, kust see kellahääle alla heliseb. Kende püha müüride wahelt olen ma põgenenud — kuhu? kes warjab mind?“ Wiimaseid sõnu rääkis ta ahastawa häälega ja nii tase, et mõeras seda ei kuulnud.

„Tüdruk,“ rääkis see kohkudes, „lase ennast noonrida; sa ei käi waga teed; pööra ümber ja kahetse oma tegu!“

„Kändaja, armastuse pühadus saadab mind armuse juurde. Ma olen kõigist maha jäetud, põlatud ja taga kiusatud nonn. Armastus on mind tundma õpetanud, et woorus mitte kloostri müüride wahel ei ela, waid ilusas maailmas, kus õnnetu surelit õigel mõõdul armastuse ilu

ja täiust võib maitsta, kus tall asja ei ole oma õnsuse sees tõiste õnne üle kade olla. Seepärast olen ma põgenenud, et enesele rahu saada. Sumal antku jeda mulle andeks, aga ma ei võinud tõiseti, muidu lõpeksin ma walu kätte.

Wõeras seisis nagu kivihammas imes- tades paigal ning ei saanud sõnagi suust wälja ütelda. Lüdruf aga põgenes edasi ja edasi üle mägede ja läbi metsade ja orgude. Ilma asjata kuulas tema sarwe- helinat, mille järele ta oma armastatud nooremehe warju oleks võinud leida.

Würistamine tuli aega mööda tu- meda koledusega lähemale. Wälku löi ikka tihedamine ja tihedamine ning wal- gustamine läks ikka selgemaks metsas ja mägestikus. Kloostri torni kella kurb kaja kadus kaugemale. Würiin praksus ja pau- kus, et kaljud katkeda ahwardasiwad ning torm hulus ja mässas puid juurtega maa seest üles kiskudes. Loodus näis täna

iseärانىs wihane olewat, nagu inimene, kes meelt ära heites enese juukses pääst kistub, lõhkus ta ka iseennast. Wõi oli ta wihane see üle, et üks noor nonn enast armastusest ehitada lastnud ning floostrielu eest ära põgenes?

Pikkamisi tuli hirmsa maru ja müristamise järele wiimaks hommik kätte. Reisisja, kes keegi muu ei olnud, kui Paul Ilumetsa isa Martin, oli selle loo üle praegugi weel üsna lohkunud. Esimestel filmapilkudel ei jaksanud ta weel mitte uskuda, et see kõi ilmsi oli sündinud. Kuidas wõis üks nonn ommetigi armastama õppida, mille pärast ta oma waike elu maha tahtis jätta ning pimedal tormisel ööl ära põgeneda metsa ja mägedesse, mida ta ei tunnud ja kus niipalju hädasid tema järele waritsesiwad. Wiimaks, kui põgeneja jälle ta filmist kadunud oli, sai ta oma mõtete üle õigemad mõitu. Nuttu läks ta metsa järele, et

teda kätte saada ja surma eest hoida, mis talle tundmata mägede lõhestikuis võis juhtuda, aga ta ei leidnud enam midagi. Ta jooksis hirmuga edasi, hüüdis põgenejat, aga ei ühtegi vastust; üksi torm hulus metsa ladwas ja pikne põrutas nii, et maapind jalgade all värises. Ekswast ei olnud jälgegi leida. Raua aega hulkus ta pimedas metsas ümber ning wasta hommikut, kui ilm wähe taltfamaks sai, seisis ta üleni märg ühe kõrgustiku jalal juure laia mäna all ning mõtles süündinud lugu järele. Ümber waadates leidis ta pea, et ta maanteeft mitte kauge ei ole, mis Kopelsowi mõisa wiis, sest see mets oli tall ju igast küljest otsani tuttam.

Koju jõudes leidis ta Pauli ratsahobuse seljast, kes praegu tahtis wälja sõita.

„Kuhu sa lähed, poeg?“ küsis wana Ilumets pojalt.

Noormees kohmetas wähe ära ning vastas kogeldes: „Sahi pääle, armas ija! Täna on nii ilus hommit — aga — mis sinul siis on, kus sa öösel olid?”

„Metsas, ja öösel sadas mehe moodi wihma,” oli isa lühikene vastus.

„Aga miks siis metsas, armas isa?” küsis poeg imeks pannes.

„Seda pead sa ka teada saama,” vastas wanake. „Ma pean esite sooja tuppä saama ning oma teha wähe sojendamä, siis wöin ma kõik kõneleda.”

„See on õige,” ütles poeg, „seniks tahan ma metsas ära käia; ma arwan, sull saab ka puhkamist tarwis minema.”

„Ei, esiteks pead sa kuulda saama, mis asi mind metja sundis jääma, siis wöid minu pärast minna ja ka halastaja Samaria mehe tööd teha. — Aga mis, sina tahad ilma püüfita jahile

minna? ohoh!" naeris ta walju aga siiski lahke häälega. „Tule aga tupp!“

Paul ehmatas isegi oma wäetima wabanduse üle ära ning astus hobuse seljust maha ja läks wastu tahtmist isa järele tuppä.

Martin oli enesele kuiwad riided selga pannud ja tuli nüüd Pauli juurde tagasi ning küsis temalt:

„Kas Bruno on kodus?“

„Jah,“ oli wastus. „Aga mis sa tema järele siis küsid?“

„Waat, tema pead sa ligi wõtma, sest paremat jäljede nuuskijat ka maa pääl tõist enam ei ole; tema wõib üksi weel find jälgile aidata.“

„Aga millest sa räägid siis, isa?“ küsis Paul imekspanemisega. „Mis jahi plaan sull siis õige on?“

Nüüd seletas isa pojale kõik nähtud ja kuulnud loo otsani ära, mida Paul hinge kinni pidades päält kuulas. Tema

näufarm muutis ennast mitukorda ning üks küsimine pakitas ta keele pääl: „Kes see siis peaks olema?“ Siiski oli tall nüüd paras aeg metsa hulkuma minna, sest selle mõttega oli ta enesele hobuse walmis lasknud rakendada.

Raheljas päätükk.

Kodust lahkumine.

Viimsest jahipäewast saadik oli ta tihti metsas käinud ja ialgi mitte seda kohta waatamata jätnud, kus tema nii õnneliku leidusega kokku juhtus, ja mis temale sest ajast ärarääkimata armsaks ja pühaks oli saanud. Lõpmata igatsusega waatis ta tihti tükid ajad üksifilmi floostri tornide poole, kus tema ingel õela tallitajate keskel kannatas ehk wabest koguni ära suri. Tasasel helinal kandis puhas mägede õhk tornikella hääle alla orgu, mille tasajest wärinast liigutatatud kuulajale nagu

tema Klaara õrnad õnnesoovid magusalt kõrwa kõlasiwad. Tundide kaupa istus ta tihti oma armsa paiga pääl ja rääkis isenesega. Ta mõtted oliwad selle õnne aja juures tööl, kus tall päästetud neiu esimest kord omad filmad lahti lõi ja teda filmapijaratega tänas. Siin elas ta tõeste seda õnneust uueste. Ta oli üks õnnelaps, kellele Ilmarine oma kuldse filmamarju laenas, mille abil tall võimalik oli kõik äraelatud päivi puhtas õnnetundmises uueste oma filmade ette kutsuda. Siiski ei olnud ta ükski õnnelik, waid ka koletu õnnetuse pilt paistis talle täies hirmutuses wastu. Kui väga murdsiwad need mõtted tema elujõudu, kui ta edespidi elu pääle mõtles. Oma jumalikult armastatud neidu ei olnud tall lootust ialgi enam näha saada, ja see mõte oli nii walus, et ta seda sugugi ei suutnud ära kanda. Ta terve rõõmus meel oli sootumaks kadunud, ta oli nii magusaks, kõigist tagasi hoid-

likuks ja iseeneses ümisejaks meheks saanud, ehk ta küll tõiste nähes ennast kõigest väest püüdis rõõmsa tuju sees olla. Mis pidi ta pääle hakkama? Ta mõis nõdrameeleliseks minna, kui ta enese hingele kuskilt kosutust ei oleks leidnud. Ta see oli ainus abinõuu oma armsas pühas paigas käia, kus tema kõik mööda läinud õnnepäewad enese filmade eest läbi käia lastis, mis teda õnneliste tundmustega elustas.

Ra täna oli tall see eesmärk, kui isa ta tупpa tagasi kutsus. Isa jutustamine oli väga teda imestama pannud. Ta tahtis praegu toast wälja minna isa käsku täitma, kui üks suure rutuga lahti tehti, sõnumikandja ehmatanud näuga sisse astus ning kaunis laialt kofku pandud paberi põuest wälja tõmbas, lahti lõi ja walju häälega lugema hakkas.

„Eile õhtu umbes kella 9 ajal on üks noor nonn Klaara K . . . arusaamata wii-

sil kloostrist ära kadunud ja keegi ei tea, kuhu ta jäänud. Ülewaataja J. G. tõendab teda kahe nädala aja eest ühe noore kiiti seltsis näinud olevat, millest arvata võib, et see põgenemine ettevõetud nõuga oli sündinud. Seega saavad siis kõik ümberkaudsed inimesed teda otsima kutsutud ja ühtlasi ka teatatud, et keegi ligidal ega kaugel teda enese juures varjul ei tohi pidada, vaid wiibimata kloostrisse tagasi saatma, mille eest Jumal teda õnnistagu, kuna selle teatuse wasta eksijatel wali Jumala nuhtlus ja kange kohtulik karistus kannul käib. Ka eksitaja langeb kohtu kätte.

Kloostri walitus."

Pauli nägu muutis furnuarmaliseks. Ta ei mõistnud midagi enam mõelda, nii oli ta selle häkilise teatuse üle ehmatanud. Siis oli see põgeneja ikka tema armuke olnud, kes teda leida lootis, aga ei tea, kuhu nüüd sattus, kui kõik inimesed ümberkaudu otsima saadeti, kes tema hirmuga enesest tagasi tõukaksivad,

sest kirjast seisib ju, et Jumala nuhtlus
niisugust ootab. Sest sell ajal oli rumalama
rahwa juures kloostri käst Jumala omaga
pea ühe auu sees. — Sa kui ta n iud
tagasi saadetakse, siis on ta õnnetu kadu-
nud — ja mis saab siis Paulist? —
Kuna Paul oma p ad tuhandet moodi m -
tetega piinas, naeris ta isa Martin laia
suuga kloostri walitsuse üle, kes ennast
nii kõrgeks seadis, nagu seisaks maailm
kõige täiega ühe P tseri kloostri käpa
all. „Kui mõni tõine klooster ka natuke
w imust enese kätte imustaks, kust saaks
ta seda weel? W gi ja wõimus on ju
P tseris! Meiud ja noored mehed on sinu
tahtmise orjad, ümberkaudsed inimesed ligi-
dalt ja kaugelt sinu ära põgenenud kas-
wandiku üles otsijad ja wälja andjad ja
Jumal isegi ei saa rahu, waid peab
kloostri walitsuse käsu päale seda meest
nuhtlema minema, kes ehk waese külmetanud
tüdruku halastaja Samaria mehe kombel

enese hulu alla võtab ning temale vähe toitu annab!" —

Räskjalg läks Martini jutu üle kogu ni ehmatanud ja täis püha viha minema. Tema oli ju ise ka üks neist, kes klooftrit taemariigiks pidas.

Ka Paul oli juba wälja läinud ning enne kui isa teda sai tagasi hüüda, tihutas ta juba tuhatnelja metsa poole. Pea oli ta tee päält metsa pöörnud ning otstis kõige õigemad teed Betseri poole.

Nega mööda korjas suure salga kaupa inimesi metsa ja mägedesse. Kõiki ajas püha fund, aga igal üht ommeti palju tõistwiisi kui Pauli, kes meele ärarheitmisega kõik tuntud ja tundmata kohad, mäed ja orud, kaljud ja kuristikud läbi luusis, aga kuskilt kõige vähemat kõppu ega kõbinat ei kuulnud. Shtul tuli Paul hilja päale kodu ja oli väga mures selle üle, et tema armastatud neiu kadunuks jäi. Ta oli kõigi otsijate käest järele kü-

finud, aga keegi pole teda näinud. Wist oli ta pimedal ööl ülewalt mägede otsast maha kukkunud ning mõne sügawa kalju lõhestiku sees otja leidnud, kus üksi kottad ja wäikesed rööwikud walitsewad.

Mitu päewa oliwad sest saadik möödas, kui Klaarat otsima hakati, aga ikka ei teadnud keegi noorest ära kadunud nonnist sõnakestki kõneleda. Kõik otsijad oliwad oma tegewust ammugi lõpetanud, ainult Paul käis igapäew hommikust õhtuni metsas ja kurtis kadunud armukese järele. Isa oli tema olekut märganud ning küsis selle põhjuse järele. Paul jutustas temale kõik enese südameloo otsani ära ja kõneles ka, et ta terwis wäga kardetawas korras olla. Martin kahetses wäga, et lugu nii waene on, aga ei laitnud ühegi sõnaga poja walimist. Muudu oleks kõik häa olnud, kui see neiuke mitte ära poleks kadunud. Ta oleks häa meelega näha tahtnud, missuguse näu kloostri walitsus

oleks teinud, kui ta nendest tagaotsitava oma majasse warju alla oleks wõtnud.

Pauli terwis jäi päew päewalt wae-
semaks, mis tema hää isa murega täitis. Tohtri rohtude pruukimine oli asjata. Ta meelewalu mõjus nähtawa wõimuga terwi-
sesse. Tema näuwärm oli kahwatu, kuna enne neis auku waunud filmades ja kuiwe-
tanud põsketel ilus nooruse elu ja ilu wa-
litses. Tohtrid olivad tema terwise pä-
rast mures ja andsiwad isale nõuu poega terwise wett pruukima saata, sest muidu wõiks see närim meelehaigus tema keha terwise täieste ära rikkuda ning hauda saata.

Paul ise ei hoolinud sellest sugugi. Ta meel oli armukese kadumise pärast üli-
kurb, sest mis maksis tema elu ilma selle inglita? Endisest rõõmsast üliõppijast ei wõinud keegi enam Pauli ära tunda, nii wäga oli ta ennast ihu ja waimu poolest muutnud. Ta ei rääkinud palju ialgi

teenritega, ei naernud sugugi ja ei ta armastanud ka kellegiga seltsis olla kui ainult oma isaga. Üksi ta rändas alati metsas, tihti hommikust õhtuni ilma söömata ja joomata nälja ja jänu kannatades, mis teda ruttu viletsamaks tegi. Ta avaldas enesest nõdrameele märksid: Isa nõuannet terwise weele minna, ei wõtnud ta kuulda. Isa ei annud talle reisi nõuu mitte ilma mureta, sest kes wõis ette teada, kuidas haigus seisab, aga et arstid kangeste pääle käiswad, et Paul peab siit kohast, sest kurwast üksindusest kaugemale, lahkema ja rõõmsama elu seeka saama, kui ta weel elama tahab jääda. Et poeg terwisewee hallikatest midagi teada ei tahtnud, siis ei jäänud wanakesel ka enam muud nõuu üle, kui pidi arstide hääkskiitmise järele tegema ja ta Antoniga, kes asja pärast Itaaliasse läks, minna lastma. Ka selle ettepaneku kohta ei näinud pojalt esiteks sugugi tahtmist olemat. Weel

mõned päevad läksiwad wanawiisi mööda, siis aga hakkas ta häliste tõsiti mõtlema: Ta laskis juure kiirega omad asjad kokku pakkida, reisimoona walmis panna ning tahtis siis tõisel päewal wara hommiku lodust ära minna.

Kõik läks tema tahtmist mööda. Raua aega ootas hobune ukse taga oma kahwatanud peremeest, sest niisugusel filmapilgul oli isal pojale mõndagi tõsist sõna ja isalikkude õpetust ütelda. Wiimaks wuras wanter tolmust maanteed mööda Riia linna poole, kust laew teda ja Antoni lagedal weewäljal edasi Inglismaale kannaks. Ilma sõnalausumata istus Paul wantri pääl päält näha sügawas mõttes. Wiibisiwad ta mõtted oma armufese juures, nuttis ta süda tema kahetsemisewäärt otse wõi walutas isamaalt lahkumine tema südamess ehk ei uskunud ta neid wahutawaid laeneid, et need teda ehk ialgi enam koju ei kannu, wõi mis pani teda nii tummalt

seisma? — Ei, täna ei olnud ükski neist süüdlane, täna tall ei olnud sugugi mõtteid. Ilma mõtteta, nagu oleks ta waimutegemus täieste lõpnud, läks tema oma saatuse wasta wälja. Kõik oli talle nüüd üks kõik.

Riiga jõudes ei olnud Antoni kuskilt leida. Pauli truu teener päris kõik hoolega järele ning sai pea kuulda, et Anton eile juba sadamas olnud ning laewa „Kindrali“ pääl Londoni sõitnud. Täna pärast lõunat sõitwat „Eliisabet“ sadamast wälja, peatawat Kopenhaagenis ning jõudwat siis mõni päew pärast „Kindralli“ ka Londonisse. Muud laewa ei olnud seal nädalal Londoni minemas. Ei olnud ka siis muud nõuu, kui et Paul sõitis „Eliisabetiga.“

Pisarfilmil jättis wana truu Jaanu oma noore herra Sumalaga ning wahtis nii kaua kaldal, kuni laew aegamööda

laia jõe kallaste taha tema filmist ära kadus. Temal oli, nagu kauks midagi suuremat ka weel sellega ühes ajamerde.

Ü h e k s a s p ä ä t ü k k .

Õnnetuse lõun.

Mädalad olivad sest ajast kadumise rüppe peitu põgenenud. Wana Martin Klumets kõndis suurte sammudega mööda tuba edasi tagasi ja wahtis wahete wahel natuke kannatamata näuga aknast õuue.

Läna oli postipäew ja Martin ootas postimeest, „sest selle aja sees peaks ta ommetegi kirjutanud olema,“ pomises ta iseeneses.

Sõfiste läks toauks lahti ning postimees astus teretades tuppa. „Siin on Teie ajalehed, herra metsaülem,“ ütles ta ja tegi minekut.

„Kas kirja ühtegi?“ küsis Martin kärsitult.

„Ei, Teile täna mitte ühtegi,“ vastas ta ning läks oma teed.

„Hirmus lugu! Mis peaks see viivitamine siis tähendama, kuidas tema terwisega lugu on? Antoniga on ta omemetegi ühte saanud! Rumal lugu, tema Pauli järele ei teadnud oodata, sest tall ei olnud esmalt sugugi lusti ühes minna.“

Laua äärde istudes hakkas ta lehti lugema. Aga kuidas kahvatas ta korraga näust ära, kui ta filmad ühe koha peäle nagu finni naelutud seisma jäiwad. Siin oli lugeda: „Üleeile ajas hirmus torm laewa „Organe“, kes asjataallituste pärast reisijatega Itaaliasse tahtis sõita, Gibraltari merekitsusest kaugele õhtu poole Aafrika randa liiwa sisse finni. Ühtlasi oli ta ka finnijäades nii palju wiga saanud, et mõne tunni järele põhja waus. Kõigist reisijatest on faks noort üliõpilast, kes esimest korda Itaaliasse tahtsiwad reisiada, üks oma onu soowi peäle lõuna

maid vaatama, tõine wist, nagu näitas, oma terwist parandama, ära kadunud. Kõige õnnetuse aja aitasiwad nad tõisi suure hoolega paatidesse ja jäiwad seega ise kõige wiimaseks. Aga enne kui üks paat tagasi jõudis, waus laew ühes nende auuwäärt meestega põhja. Päästetud olid Kanari saarestiku lähedal ühe tühja kaljusaarele jõudnud, kus esiteks paremat ilma ja õnnekaupa mööda minemat laewa ära pidi oodatama. Õnnetuse paik on Afriika rannast umbes penikoorm ja nime- tatud saarekesest pool nii kaugel."

Kes pidi siin juures kahklema, et need mõlemad noored mehed mitte Paul ja Anton ei olnud. Wana Martin oli kui meelest ära, sest et see teadus liig häkiste ja ilma ootamata tuli. Mõtelgu igauks ise, kui tall oma kõige armsamast rõõmus- tawaid sõnumid oodata on, siis aga selle asemel häkiste ammetlikult ajalehes tea- tatakse, et ta kaugel wõeras meres ilma

kellegi nägemata hukka läinud. — Mis maksis tema elu nüüd veel! Surm oli tema armsa Liisakese temalt tütre surma järele ära riisunud ning kolme enne ära surnud lapse juurde wiinud. Õnnelikul korral oleks tema perekond 7 hinge suur olnud. Nüüd oli ta aga Pauliga üksi üle jäänud; tõiste olemist mälestasivad veel ainult wiis ilusaste üles ehitatud hauaküngast waikses matuseaias. Tänaise sõnume järele aga oli ta ainu üksi veel elawate seas, ehk ta nüüd ka omaste järele halja muru alla igatses, kus igawene rahu kõigil wiletsuse piisarad jäädawa unetusega filmist ära pühib.

Mitmel tuttawal tuliwad pühapäewal kirjikus filmad wett täis, kui õpetaja Paul Klumetsa eest liigutawa sõnadega surnutänu tegi. „Wilud merelaened on ta palawat igatsust jäädawalt selle waewalise ilma elu tarwis jahutanud,“ ütles õpetaja ja pidas sellest auuwäärt noorest mehest sü-

damliku ja liigutama kõne. Wana Martin ise ei olnud kirikus. Ehk küll see lugu igale mehele südamesse läks ja paljugi liigutuse pisaraid nutsiwad, siiski tundis üks süda weel palju suuremat walu, aga ta ei nutnud mitte. Keegi ei pannud seda naesterahwast talutüdrukku riides, nagu sügawaste rätiku sisse mähitud, tähele, kes ära nõrkedes oma istmele tagasi waus, kust ta praegu üles oli tõusnud, kui õpetaja surma sõnumeid hakkas kuulutama. Keegi ei wõinud ta surmufarwalist nagu näha, mis ta rätiku sisse pea üleni ära peitis. Ilma tähele panemata tuius ta nagu närtsiw dieke kirikuliste wahelt läbi, kus keegi teda kinni ei pidanud, ikka üht kõrwalist metsateed mööda edasi sügawama metsa poole. Tema ainus seltsimees ja saatja oli sõbralik päike selges taewas ja rõõmus lindude laul haljendawas metsas. Sügawa õhkamisega tõus ta mägede taha ühte wäiksesse saunahütikesse.

Kes oli see talutüdruk? —

Saame näha, kas ta edespidi weel meie jutusse puutub.

R ü m n e s p ä ä t ü k k.

Alaara päewaraamat.

Kaks aastat olivad sellest juhtumisest saadik waguši mööda jõudnud, ja wana Martin tuikus weel nagu surmawari elawate keskkel. Ta oli Pauli mälestuseks furnuaida oma naese ja laste kõrwa kena hauakünka suure raudristiga lasknud ehitada, mida ta iga päew waatamas käis. Siin oli tema armsam rahupaik, siin wiibiswad tema nõrga keha wäsinud mõtted oma kallimatega õnneriigis, siin olles tundis ta ennast oma armsamatega igaweses ühenduses. See oli tema püha rändamise paik, kuhu ta hing igatses ja kus ta ainult oma wiletsa elu magust rahu lootis leida.

Nõnda jeda kallist kohta waatamas

käies pani ta tähele, et Pauli kalmu pääl iga päew wärsked lillewanikud ja mitmekarwalised imekenad öied, mida tema ainult ülewel mägedel oli tundma õppinud, leida oliwad. „Kust on need süia saanud?“ küsis ta iseeneses. „Riputab waimude käsi neid roosid surelikkude põrmule, wõi harib mõni armastaw hing waimu näul minu poja hauda?“

Nõnda leidis ta pea iga päew uusi lillesid hauarünkalt, mis teda wäga imestama pani. Ta wöttis nõuiks walwama jääda, et sell kombel kätte saada, kes see tundmata rooside külwaja ja kalmuehitaja on. Ta seadis ennast õhtu hilja paksu põõsaste wahel, kust haua koht õige hästi filma paistis, mida täna ööse ta kuu walgustas. Suba oli ehawalgus kuupais- tel üsna ära kahwatanud, kui üks naesterahwa fogu taja ja ettemaatlikult kalmukünka poole lähenes. Kisti juurde jõudes lükkas ta juuksed ja rätiku filmade eest

kõrwale ning lastis Pauli risti kõrwal
 pehme ehitatud kalmufünka juurde põlwili
 maha. Selge kuupaistus langes tema
 peenisele kahwatanud näu pääle, mis juure
 ilu juures rääkimata südamevalu tunnis-
 tas. Wana Martin isegi sai liigutatud
 niijuguse taewaliku pildi juures, mis nii
 ilmsüütast ja puhtast armastusest aetud
 enese elugi ühe nooremehe mälestuse eest
 oleks ohwerdanud. Tema ainufene seltsi-
 mees oli üks väike kirju koer, kes aga
 warsti rahutult muutsuma ja urisema hakkas.

Praegu tahtis tüdruk oma pärga
 hauale maha panna, kui põõsad kahisesiwad
 ja wana Martin wälja astus. Koer hakkas
 heledaste haukuma, lilletooja ehmatas ära,
 lastis lilled maha pudeneda ning kadus
 nagu ehmatatud ööpik metsa sisse. Martin
 hüüdis teda, et ta paigale jääks, aga ei
 wastust ega inimest ise ei ilmunud kus-
 kilt poolt.

Wanake oli weel kahewahel, kas see

fena nähtamus tõeste ilmsi oli, kui ta filmad haudade wahale jõudes häkiste ühe hiilgawa asja pääle seisma jäiwad, mida ta rutuga üles wõttis ja kuuwalgel hoolega ümberringi filmitfes. Suure imekspanemisega leidis ta, et see üks kullaga poogitud taskuraamat oli, mis wist neiukesel fogenata käest maha libises, kuna ta ise ehmatades ära põgenes.

Rõige tee koju poole minnes arwas ta iseeneses, kes see imeline õowaim küll peaks olema, aga ikka ei leidnud ta enesele õiget wastust. Rodus oli aga tema esimene asi raamatut paremine järele uurida, kust seeft ta ka tõeste tähtsaid uudisi leidis. Siin oliwad tähtsamad päewajuhtumised kõik hooliga ilufas kirjast üles märgitud. Ta luges jäält:

„Tormine hirmus õo on möödas. Oh, kui rängaste olen ma ennast petnud! Kas peaks Jumal kõiki ekijaid küll nii raskesteh nuhtlema, nagu ta mind on nuhelnud! Õo

otsa olen ma tormi ja vihma käes ümber hulkunud, ma lootsin oma armastatud kiiti leida, aga müristamise tume hääl on mind petnud! Oleks ma selle hää reisija manitsust kuulda võtnud ja oma waiksesse kloostriisse tagasi pöörnud, siis oleks mull ommetegi mu rahuline südametunnistus alles. Hirmus surma külm paneb mu liikmed lödiseks, mu elu ripub lõnga külles, wärisewa käega kirjutan weel need sõnad oma taskuraamatusse, mis ehk ka minu wiimsed wõiwad olla. Armastus on mind siia saatnud. Siin lootsin ma teda leida, keda mu süda igatses, aga kõi on mind maha jätnud. Ma kuulen hüüdmist ja kolemaid inimeste häält, kes wist mind kloostriisse tagasi wiima tulewad. Surm, tule ja litsu mu filmad igawese unega kinni, et ma neid hirmutawaid nägusid enese ümber enam ei näeks!"

9. Suunil.

„Tõist päewa elan ma juba selle waele naese wiletsas onnis, kes oma wiimase leiwasuutäie minuga jagab ning mind maailma

ja minu tagaajajate eest warjul hoiab, kes
mind kloostri käsu pääle igal pool taga otsi-
wad. Oh seda püha fundi rahwa seas!
Wõi nii jänus on inimesed kloostri õnnis-
tuse järele, et nad ka iga õnnetuma inimese
lapse selle eest ära ohwerdaks. Oh seda püha
nötrust! — Sälle pean ma ära nägema,
et saatus minuga wäga isalikult ümber käib;
sest kes saatis selle häa emakehe minu juurde,
kes mind enese wiletšasse kotta kandis, mind
arstis ja kõige hoolega minu poolkülmetanud
liikmete sisse wana elu tagasi kutsus? Ma
armastan teda kui oma ema — kui „oma
ema“, räägin ma, ja enesel mull ema ei ole,
ei ole ialgi olnud! Wait, põksuw südameke,
ära pekja nii walufaste mu rinnas! Õnnetuste
laps ei wõi ju nõuda, et ta käsi nii käiks,
kui neil, kellele saatus isalik käsi kamaluga
õnne kätte külwab. Kes on see kütt, see tae-
walik noormees, kelle armastus mind niisugusele
hirmsale ettemõttele, põgenemisele, on sundinud?
Weel ei tea ma ta nimegi.

30. Juunil 18..

Paul, — Paul Slumets on tema nimi!
Laewalit muusika kõlab ses nimes. Paul Slu-
mets, metsaülema ainus poeg ja looduseuurija!
Oh kui ülifauniste ja kõrgelt kõlab see kõik
nagu kõige kenam mängutükk osawamatest kunst-
nikkudest ette kantud! Mu waene süda hakkab
jälle rõõmsamalt lootma, et õnnelik tund mulle
teda näha toob. Väga õige, et minu kaitsja
mulle talutüdruku riided on muretšenud; nen-
dega wõin ma oma Pauli ilma kartmata
otsimas käia.

4. Juulil.

Stka weel Paulist ühtegi jälge, ehk küll
minu hää kaitsja ka igal pool tema järel uurib
ja mulle tänuwäärt kombel hääd teeb. Tihti jätab
ta oma wäikese majatallituse minu pärast tege-
mata, käib päewad otja all, kus ta inimestega
kokku puutub, aga keegi ei teadwat Paulist
midagi kõnelda. — Rahakesi istune siis wai-
selt poolpimedas toas, silmad küsiwalt särawa
tähte poole pöördub, kui need tumeda akna

Klaaside läbi meie pääle alla waatavad ja imewägewalt meie mõtted põrmust eneste poole otsata ilmaruumi ära mõõtmata kõrgusesse, ülesse nende ilmade poole tõmbawad, mis meist nii kaugel ja fiiski nii külgetõmblikud, nii igatsustäratawad on.

6. Juulil.

Tema on ära reisinud, juba täna kahe nädala eest! Oh mina õnnetuse laps. Selle teadusega langewad kõik minu kuldsed lootused ehades häwitama aja kätte. Mu jüda on otsata raske; ka mina tahan reisima minna, aga oma kaduma keha süa armsasse paika maha jätta. Kui suurt nõtrust tuletab inimesele teegi meelde, et tema suuremata hing nii imelise südamega kaduma keha külge on kinni seutud. Oleksid mull koidutiinud, et sind mõiksin ilma otsani jaata ja elades ning surres sinuga ühendatud olla!

Pühapäewa hommikul.

Wahkelt, ustawalt kõlab kiriku kella hääl täna mägedesse, mis minu südames kartlikku

igatsust äratab. Mis see tähendab, et tänases
kellahelinas midagi nii raskemeelist, nii ütlemata
kurba ja kaebawat kõlab, et ma mitte
kodu ei või jääda. Tema hääl manitseb mind
wägewaste palwele, et ma nii kaua oma püha
kohusid ära olen unustanud. Maailm ei kuule
pühas kellahelinas ialgi muul ajal tema liigutawat
kõnet, kui siis, kui häda suur on. Oh
kui magus trööstija on siis tornikella kõne!

S t u l.

Mu südame tufsumine jääb suure wõitlemise ja kärke werejooksmise järele rahulisemaks, tajasemaks kui enamiste. Ma loodan, et mu ahastuses lõpnud waim pea oma nullastest hoonest lahkeb ja rahu hoonetesse tõttab.
— Kuule, kuidas torm hulub ja maru müriseb, nii et kõrged puude ladwad oma elatanud päid pea maani painutawad! Seina palgid praesuwad, maja wäriiseb, müristamine weereb raskelt häwitawa wälgu jälgil, mis hooned ja ehitused suitsewaks tuhaks teeb, kui tema

sütitaw leel siise pääseb — ja öö on pime
 kui haud. — Nii mäsjas ka hiljuti minu sees:
 Mu meel müllas kui praegu torm väljas, minu
 liikmed värisesiwad niisama nagu maja praegu,
 mu armastus loitis lord nagu nüüd wälk,
 mis öökoledust walgustab, ja mu rind on
 pime nagu hauapõhi. — Wältagu kawa weel,
 mühisew maru, sinu wihane, metslik müürga-
 mine, lõhkugu ja majad maha, murdgu ja
 kaljud puruks ja näitku sinu wägew käsi ka
 tähtedele uued teed: Minust on ju hirmutaw
 wõimus möödas; minu hing igatsseb rahu,
 minu südames elab rahu. Oma peigmeesi ootab
 armastaja pruut, kelle waim igawese armas-
 tuse kiusawas tules puhtaks on tehtud ja
 oma furnud armuõhkele kihlatud. Igatsewail
 filmil ootan ma oma Päästjat. Tule, taewane
 peigmees, ja päästa mu hing maapäälsest
 wiletjuse wangist. Kuula, magusalt kõlab
 kaugelt tornikella waigistaw kaja, mis mind
 wägewalt igaweste kõrgustesse meelitab, kus
 minu Paul õnnega mulle wasta tõttab. Lenda

siis, mu ihaldaw hingese pehmeil igatsuse tiivul sinna, kus igawene rahu sinu ahastusrikast elu taewalise tundega igaweste tasub!"

Suure tähelpanemisega oli ta need tüfid raamatufesest läbi lugenud, mis ta väga imeks pani. Raamatust leidis ta ka nime „Klaara“, mis kõik tõelikud tundemärgid oliwad, et seesama see furnuks peetud nonn oligi, kelle kadumise pärast tema ka oma poja pidi kautama. Oleks nüüd ta poeg veel elus, siis mõiks see rõõm, oma furnuks peetud armukest jälle näha saada, ta warsti terweks teha. Aga nüüd polnud see enam võimalik! Pojast oli ta igaweseks ilma, ehk ta küll mõni kord kahtlaste mõtete pääle tuli, aga et neist keegi sõnakestki ei teadnud kõneleda, jäi ta ka seda uskuma.

Aga kus elas siis Klaara nüüd? Kus oli see naese hurtsik, milles ta oma peigmehe järel leinas? Miks ei olnud

pärast Pauli surma midagi enam tema taskuraamatusse kirjutatud?

Wanakesel läks isegi meel nukraks selle waese neiu pärast. Ta oleks teda häämeelega enese majasse elama wõtnud ja teda nagu enese last oma juures pidanud, aga kust pidi ta teda kätte saama? Ta rändas päewad otsa mööda metsi ja mägesid, käis kõik mägedel elanikkude majad ja hirtkud läbi ja otsis Klaarat, aga kõik oli asjata: keegi ei teadnud temast midagi kõnelda. See saladus oli temale arusaamata. Ta walwas õõjiti haudade juures, aga ta siin ei leidnud ta enam ialgi kedagi: kõik oli wai ja taha nagu hluas. Ükski wärske lillekimbu ega roosipärjese ei tulnud sest õõst saadik ialgi enam nähtawale, nagu oleks häätegew waim nii ära ehmatanud, et ta ilmaški enam tagasi tulla ei julgenud. Südamest kahetses Martin niisugust lugu, sest see kahwatu, walust närtsinud ilus nägu seisib ikka weel ta filma ees.

Lootuse pääle, et ta üksford ommetigi tagasi saaks tulema, kirjutas ta wäikse sedelise ja pani seda nõöpnöelaga risti külge finni, nii et ta maha lastes hästi filma paistaks. Sedeli pääl seišiwad need sõnad:

„Kallis leinaja! Ära kardda seda, kes sulle südamest hääd soowib. Lase ennast leida, ja õnnetu, ma tahan sinu eest isa kombel hoolt kanda. Kaamat on leitud ja julge koha pääl paigal.

Üks sinu õnnetusest osawõtja.“

Tihti käis wanake haual, aga mingisugust märki ei saanud ta kadunust: lilled jäiwad toomata, kiri jäi paigale, neiu jäi kadunuks. —

Sätame Martini Klaarat otsima ning pöörame ise jennikauaks lõuna taewa alla, kus meile ehk mõnda tarwilikku filmaringisse puutub.

Ühetõistkümmes päätükki.

Orjapõlves.

Õhjaõhtu poolses Aafrika rannas on Atlas-mägestikus kaks tugewat, wanast ajast saadik kuulsat, Muhamedi usu riiki: Tšes ja Marokko. Neis riikides walitsesiwad weel käesolewal aastasajal werejänulised würstid, kelle walitsuse all rahwas hirmu-kepi all ägas. Siin oli ülematel, mida Muhamedi usu järele sheikideks hüütakse, suur wõimus oma rahwa üle käes, iseäranis määramata wõim orjade kohta, kes põlatud Neegrid, kurjategijad Araablased ning taga kiusatud kristlased oliwad. Ühe niisuguse sheigi orjade sekka wiib meie jutt meid.

Õhtu aeg oli käes. Soe Aafrika õõ lautas oma pehme teki üle sheigi telkide ja orja onnide. Täna oliwad sheigi tütre kihlused, mis läbi ka orjad waremalt õhtule saiwad kui muidu. Telkides joodi, mängiti ja käratsjeti nõnda, et kaugele ära kuulda

võis. Pruuni näuga orjade feskkel kõndis la üks kena sirge kehaga noormees, keda simele vaatamise järele mõneks Europlaseks pidi tunnustatama. Tema kollakad juuksed rippusivad ilusais woltides mööda öla ala poole ning laia hõlekübara alt waatasivad kaks selget, tarka filma enese ette maha. Tema peenikesed tööle nõrgad käed tunnustasivad, et ta mitte sündinud ori ei olnud, waid mõni juhtumise kombel Mauride kätte langenud kristlane, keda need kobe enesele orjaks panivad.

Kõik orjad rõõmustasivad ennast täna otsata, kui neile söögi alla üle hulga pang wiina wälja jagati, aga meie arwatud kristlane ei läinud mitte seda otsima. Ta ruttas oma hurtsikusse, langes siin filmapiisaratega oma kõwa aseme pääle ja nuttis kui wäeti lapsuke.

Mis sugune arwamata häda oli need tihedad ahastuse woldid tema kahwatanud palgele ja otša ette muljunud? Mis ta kurtis,

kui tema õnnetuse kaasalised endid jaburaks tegewa märjuse juures päematöö väsimusest karastasiwad?

Pöörame omad filmad tagasi hukka läinud laewa „Organe“ juurde.

Londoni jõudes olivad sõbrad Antoi ja Paul õnnekaupa kokku saanud, mis mõlemaid üliwäga rõõmustas. Lahke hommiku tuul kandis laewa tasastel laenetel määratu Atlandi okeani turjale, kust läbi Sibraltari merekitsuse Bahemerde taheti purjetada. Kaunis julged looduse märgid kuulutatiwad tormi tulemist, mille üle laewamehed suurt kartust ei awaldanud, sest wägewad Portugaalia mäed Wintjenti kapi lähedal lubasiwad kaunist warju põhjahommiku tuule eest. Kuid torm jõudis enne kätte, kui teda oodeti. Ehk küll kõik laewamehed hoolega tööl olivad, siiski kihutas ta laewa kaugele lõunasse Kanaria saarestiku kohta Afrika randa, kus ta tormist ühe weeluse kalju otsa sai heidetud

ning, nagu ammetlifest ajalehe kuulutusest teame, põhja waus. Need kaks noort reisijat olivad meie Paul ja Anton, kellest teada-andmises jutt oli. Nii oli see kuulutus laewaõnnetusest kõigiti õige, kuid ainult see, et mõlemad noored mehed laewaga ühes otja saiwad, ei olnud tõsi. Kas päästetud laewamehed ja reisijad pärast saarele jõudmist ka weel nimetud wahwa meeste päästmise päale mõtlesiwad, wõi wahutawa mere ees kانا nahka kaswatasiwad, ei ole selgeste teada. Minult see on selge, et nende pärast meie reisijad wihaste laenete ohwriks oleksiwad langenud.

Kudas oli aga nendega tõepoolest lugu? Sõda ära nähes heitsiwad mõlemad sõbrad endid lühikese palwe järele iseene ja omaste eest kaugel kodus laenetesse, ning et Anton tubli ujuja oli, läks tall pea korda üht laua tükkifest finni püüda, mille abil ta ennast ja oma kallist sõpra lootis päästa wõiwat. Paul oli aga wilets ujuja, kes

praegu wäsinult põhja hakkas wauma. Tema ei püüdnud ka oma elu päästagi, sest mis tarwis pidi ta ennast elus hoidma? Nõdrameeleliseks saada! — „Terwita mu isa, Anton ja Sumal kaitst — —“ hüüdis ta läbi tormi ja laenete kohisemise Antoni poole ning üle pää kokku lööjad laened matsiwad ta eneste rüppe.

„Siis peawad nad ka minu werejooksmise oma wilus süles seisma panema, teie halastust tundmata laened,“ hüüdis Anton ja laskis meelt ära heites ennast alla kiskuda. Aga tõisel filmapilgul tundis ta ennast ühe keha lähedal, millest ta tugewaste kinni hakkas. Laened lahkusiwad, ning ta nägi oma suureks imekspanemiseks, et ta Pauli õlast kinni hoidis. Ta lõi filmad lahti ja naeratas wähe. „Wõta sellest lauast kinni ja ära lase ennast mitte lahti; meie peame siit pääsema, see on Sumala tahtmine.“ Paul tegi nagu kästud, ja mõlemad lasksiwad endid laenete turjal

edasi kiigutada, ilma et isegi oleksivad teadnud, kuhu nad sell wiisil wiimaks jõuaksivad.

Negamööda hakkas torm waikima ja liikum weewäli rahulisemaks jääma. Gemalt weepinnalt paistis neile üks must piir silma, mis nad maaks pidasivad. Nüüd oleks neil kõige esite puhkamist ja keha finnitust tarwis, sest juba oli jõud roidumas ja keha väga wäsinud. Üksi eneste lauatuükidest finni hoides suutsivad nad weel ülewel ujuda; muidu oleks surm neile osaks saanud. Wiimaks läks mere põhi nii madalaks, et neil jalad põhja ulatasivad, mis jälle suureks abiks oli, sest siin polnud enam ärauppumist karta ja päälegi ei laenetanud meri siin ka enam nii kurjaste.

Umber wersta kaugusel rannast sõitis üks wäike laew nende poole. „Laewas olgu tänatud selle abi eest,“ ütles Anton ja hõiskas walju häälega laewa poole. Et märki anda, kus häda on, ajas ta ka weel

omad mõlemad käed üles, et seeläbi rohkem nähtawale tuleks. Laewa pääl pidi teda nähtud olema, sest warsti hakati otse hädaliste poole purjetama, kes endid selleüle rõõmustasivad. Aga kuidas muutis nende rõõm suureks ehmatuseks, kui nad laewa ligemale jõudes terawamalt tunnistasivad ning ära tundsid, et see üks Afrikamaa mererööwliste laew oli. Mis nüüd teha? — Bastuhakkamise pääle ei wõinud nad mõteldagi, põgenema ka ei pääsenud. Ehk küll wesi rinnust saadik oli, siiski lendas nende wäike laew weel lahkeste niisuguse sügamuse sees.

Nad said weest wälja tõmmatud ning paati pruunide nägude keskele seatud, kes kõik põnewil filmil õnnetumate pääle wahtisivad. Nad rääkisivad isekeskes üht teelt, millest õnnetumad sõnakestki ei mõistnud. Minult nende rõõmsaist nägudest wõis arwata, et nad oma praeguse leiu üle rõõmustasivad.

Sõbrad Anton ja Paul jäiwad warsti rõhutuse koorma all sügawasse mõttesse. Dnn ja õnnetus ära elatud päewadest käis pikkamisi nende waimufilmade eest mööda.

Metsaliste kole kisa ehmatas nad sellest olekust üles. Mõlemad waatasiwad külma pärast hambaid lõgistades eneste ümber ning nägiwad paati ühe maa wõi saare rannas seiswat. Mehed astusiwad paadist wälja maale, kus mõningad hurtsikud mere ääre seiswa tühja maakohale kõrbe näu andsiwad. Nüüd aga nägiwad noored reisi-
jad oma suureks ehmatuseks, et neid tugewa nõõridega kõwasti ühte seuti ning paadist wälja kaldale kisti.

Siin peeti ühes wiletsas hurtsikus jõõmaaega ning heideti puhkama. Wõerastele toodi poolmädanud kalu ette, ja kolm meest jäiwad wangisi walwama.

Jälestus tuli wangidel pääle niisugust toorust nähes ning põlastusega pöör-
siwad nad endid lehkawast toidust eemale.

Puhkamise järele hakati kaugemale maa poole edasi minema, ikka meie reisijad wangi wiisi kestel. Kolme päewase raske ja waewalise teekäigu järele jõudsiwad nad ühe suurema telgitüla juurde, kus neid hõiskamisega wastu wõeti. Anton ja Paul wiidi ülema ette, kes neid terawaste filmas. Pauli kuiwetanud keha juures raputas ta pääd ja laskis nad siis ühe onnikese sisse wiia, mille ümber tõisi sarnaseid kümnete kaupa seisis. Siin oli nende uus elupaik, nende kodu: Nad oliwad ära müüdnud orjad!

Orjad! Orjus, sa toores inimese jumaliku waimu häwitaja! Kui inetud ja hirmsad jäljed oled sa igalpool järele jät nud, kus sina inimese kõrge seisuse tarbeks loodud waimu teutuse ja häbi sisse rõhu sid ja kõik ta paremad püüdmised igawe seks ära häwitasi ning tema hingeelu igatsmised jäädawalt hauda matsid! Tälestuse wäristamisega mäletab sind maa-

ilm, kus sa sündisid ja suureks said, sa kole elufas. Wõi on see mõni tõine võim, mis nende pruuni nägudelt tuimalt välja paistis? Terwe orjade kari wahtis tuima uudishimuga õnnetumate pääle, aga jädetki kaastundlikust kahetsusest ega osawõtlikust õrnusest, üleüldse ühtki inimlikku osauust oma kaasõnnetumatest, ei olnud nende igaweste tuimade nägude päält lugeda. Siin elas ainult kehatehing, et iga filmapilk timmukalise isanda tahtmist täita ja tigeda kubja kapihoopisid wastu panemata välja kannatada. Kõrgemaid hingeomadusi ei võinud keegi neist välja näha. Kuhu oli siin inimese waim oma jumaliku küljedega jäänud? Wõi ongi siis seda wärki need olemused, keda Jumal „enese näu järele enese sarnaseks“ lõi! Oh seda inetust, mis siin üks toores võim korda saatnud!

Umber niisugused olivad ka meie reisi-
jate mõtted sell filmapilgul, kui neid oma
uute seltsimeeste sekka wiidi, kes neid siis

hoolega filmitsejivad. Eht küll mure suur, siiski mõtlesivad sõbrad ärda meelega orjade pääle, sest nende kuiw mõtteta waade oli tõeste kahetsemise wäärt maha rufutud waimu madaluse tunni märk.

Nastad lätsiwad mööda ja meie noored sõbrad orjasiwad üheskoos oma tige da sbeigi ikke all. Paul oli wahajal rängaste haige olnud, suremas haige. Keegi ei hoolinud temast, sest et ta keha poolest nõrk ja tööle jõuetu oli. Oma isanda ja tõiste orjade põetusel oleksiwad tema filmad ammugi maailma elule finni wau- nud ning wägew samum ta luurifud otjatu kõrbe liiwalaenetesse matnud, kui mitte Anton, tema truu sõber, tall abis ei oleks olnud. Ararääkimata hoolega walwas see oma sõbra elu, mis tema ainus kallis warandus fiin halli taewa all oli. Rustus see, mis tahtis ta üksi fiin pääle hakata! Wähe oli neid ööfid, kus ta ise ka oma wäsinud keha rahulise unega

uue päewa foorma wastu kosutada mõis. Päewad otsa pidi ta ju tööl olema; siis ei tohtinud ta ialgi loota, oma sõbrale abiks olla, ehk ta küll alati oma wirtusega rahulolemist püüdis ära teenida ja seeläbi enesele sõbra põetamiseks aega mõita. See aga ei liigutanud tema tagedat kurbast sugugi, waid tegi teda ainult weel kiusakamaks, sest nüüd nägi ta, et Anton küllalt tööd teha võib ja sundis teda ka weel ikka rohkem taga. Sell kombel ei jõudnud ka temagi tugew terwis kaua wastu panna, mis ta ise väga selgeste ära tundis. Igatsusega ootas ta seda päewa, mill Pauli terwis nii kaugele paraneb, et ta juba oma jalgade pääl käia võiks; siis tahtis ta oma sõbraga seltsis siit ära põgeneda. Ta rääkis ka oma nõuu Paulile ja waimustas teda peatse kodumaa ja oma armsa isa nägemisega. See liigutas küll haige meelt ja äratas temas ka jälle uut elu lootust, aga paremine ei tahtnud sugugi tulla.

Üks salaja häätegija hoolitses siiski mõlemate orjade eest. Tihti leidsiwad nad õhtutel omast onnikesest paremat toitu ja joodawat wiina, millega nad oma keha karastasiwad. Kust see tuli, ei saanud kumbki teada.

Wiimaks läks lugu weel õige halwaks. Orjakubjas, kes seda oli aru saanud, ei jõudnud kannatada, et need kaks walget meest sell wiisil ühes elasiwad. Ta wihkas südamest mõlemaid Europlasi, kes teda mitte tõiste orjade kombel ei kartnud ega ühegi waatega ei auustanud. Ammugi otsis ta sellepärast nõuu, kuidas ta neid õige mehe-
moodi oma wõimuse alla wõiks saada.

Paras aeg tuli. Sheif pidas oma tütre kihlusel suurt tiigrijahti ja tarwitas sinna hulga orjasiid. Niisugusele tiigrijahile saadeti ikka need orjad, kellede otsasaamisest suurt kahju ei olnud, sest palju saiwad sääl tigidate metselajate läbi surma. Selle jahi pääle saatis kubjas nüüd meie mõlemad sõbrad.

Rahetõistkümnes päättük.

Tiigrijaht.

Wara päikese tõusjuga läks sheik oma mõerastega hulga orjade saatusel tiigrijahile. Rütid seati metsa wähele walmis ja orjad saadeti metsalist üles ajama. Sheigi tütar oma peigmehega oli ka jahil.

Sheik ise kui ülem jahi juhataja andis märki pääle hakata, kui kõik walmis oliwad. Pajunad hakkasiwad hüüdma ja orjad karjuma, et sisse piiratud metsaliski küttide ette hirmutada. Mitmed püsipaigud kõlasiwad walju wastulostega ja mitmed ahwid ning hüüned kautasiwad oma elu küttide kuulide ees. Üks suur tiiger oligi otsa saanud ja laks wähemat haawadega jahipiirist wälja pääsenud.

Jahipidamine oli otsas. Rütid ja karjused kogusiwad kokku ja walmistasiwad kojumineki wastu. Jahisaak anti orjade kätte koju wiia. Rubjas ei olnud Antoni

tema sõbraga ära unustanud. Kohe leidis tema teraw film, et Paul mitte tagafiltulijate seas ei olnud. Wist on ta otsa leidnud, mõtles ta iseeneses ja oli selleüle südamest rõõmus. Antonile andis tema üksi ühe suure antiloope taskida. Nii hakkas rong minema.

Rõõmus jahiliste selts kadus warsti orjade filmist. Keegi ei olnud wist tähele pannud, et ka peigmees mõrsjaga puudus. Kui jahisaagi kandjad orjad metsa wahelt lagedale oliwad jõudnud, kihutas peigmees tuhatnelja neile wastu ja küsis kohkunud näuga, kas keegi tema mõrsjat ei olla näinud. Kubjas astus ette ja tähendas, et ta ehk wahest toiste seltsilistega ees ära läinud.

Otsija raputas pääd ja ütles, et teda sääl ei olemat olnud, ja orjade poole pöördes hüüdis ta walju häälega: „Pange oma jahisaak maha ja minge teda otsima. Sõisake ja huigake, et ta teid kuuleb. Kes

teist ta minu juurde toob, peab hääd maksu saama."

Drjad oliwad walmis nii armulist käsku täitma, kui tõisel pool lagendikku metsa äärest häliste lõhkuw hobune naesterahwaga wälja tormas.

"Minu mõrsja!" hõjksas noor sheik rõõmuga. Enne weel, kui ta edasi sai rääkida, ehmatas hirmus etendus kõik päältwaatajad kangeks. Umbes paarsada sammu lõhkuja hobuse järele jooksis tiiger ja näitas põgenejat taga ajawat. Kuu ei wõinud ta enam metsalise eest põgeneda, sest werejänuline jõudis iga filmapilk lonkaja hobuse lähemale, kes wist oma jala ära oli murdnud.

"Appi, appi, tuimad loomad!" karjus noor sheik kõigest kehast wärisedes.

Kõik oliwad nii ehmatanud, et sõnagi suust ei saanud. Ruttu tõmbas Anton kubja käest püssi ja jooksis sinna poole, kus waene mõrsja tiigri eest põge-

nes. Tema hobune komistas ühe maalõhe pääl ja kuffus pool minestanult maha, ilma et oma hädaohtu oleks tunnud. Wi-hane metsaline wõis mõne hüppamisega säääl olla ja oma ohwri lõhki kiskuda.

Wali ehmatuse kisa tungis waatajate suust. Kõik olivad kui halwatud; keegi ei suutnud käsfi ega jalgu liigutada. Üksi kujukas, kes oma seisupaika hästi näis tundma, andis jalgadele tuld, et häda käest pääseda.

Sell filmapilgul kõlas tume wärin läbi õhu ja kui lohkunud waatajad selle põhjust hakkasiwad uurima, nägiwad nad oma weel suuremaks ehmatuseks, et ligemalt metsasalgast lõwi mõörgades lagen-dikule astus. Tsegi tiiger näis ära ehmatades seisma jääma ja kui ta oma wastast filmas, hakkas ta wihaselt turtsuma. Nende kahe wihasse waenlase wahel, kes oma saagi üle tülisse läksiwad, seisjis nüüd minestanud mõrsja ja Anton, kellel ainus

sõjariist püsis täies oli. Sellega ei võinud ta kaht nii suurt waenlast surmata, ja muidu oli ta ju kadunud.

Mõne filmapilgu järele oli lõvi saagi lähedal, kelle eest tiiger wiha pärast warijedes taganes. Ümber waadates oli temawist midagi muud näinud, sest nüüd hakkas ta häkiste sinna poole jooksuma, kus ehmatanud peigmees ja orjad seisiwad. Seda nähes paniwad kõik säääl plagama, et aga hirmsa metsalise eest pääseda. Tiiger kihutas neid funni metsani taga, aga et siit hääd saaki leidis, jättis ta tagaajamise järele ja hakkas siin oma söömaaega metsa widama.

Anton oli ka koguni ehmatanud. Põgenemine oleks asjata eluhoidmise katse olnud. Tema püsis ei võinud teda ka päästa, sest kui kuul hästi ei oleks trehwanud, siis oleks murdja elajas ainult wihale saanud ärritatud, mille eest temal päästjat ei olnud. Sellepärast wöttis ta kõik oma

julguse kofku ja astus kindlal sammul naesterahwa poole edasi.

Kutulisel käigul tuli lõwi otse tema poole, sest naesterahwast ei olnud ta wist mitte näinud. Tuba oli ta walmis oma ohwri pääle kargama, kui ta nagu wähe kohkudes seisatama jäi. Anton hoidis püssi walmis, et kui muud nõuu enam ei ole, lastmise läbi ennast päästa ja wahtis kindlaste kiskja filmi. Tükike aega tunnistawad wastased ükstõist, siis lõi metsaline omad filmad maha ja urises tasakeste. Siis astus ta paar sammu lähemale ja wahtis jälle üles ning hakkas nagu häbenedes maad mööda nuuskima ja kauge male minema. Anton hingas jälle wähe lahkemalt, sest ehk ta küll ennast kõigipidi julge näitas, oli ta teha üleni külma higiga kaetud.

Nüüd kartis ta weel, et ta naesterahwa üles otfib ning selle kui furnu ära seõb, sest see ei wõinud ega mõistnud

ennast ju kuidagi moodi kaitsta. Veel
ford tõstis metsa kuningas pää üles ja
wahtis tükk aega Antoni pääle, siis aga
hakkas ta õnneks ka sinna poole minema,
kus tiiger oma saaki walitses.

Antoni süda tujus rõõmu pärast ja
südamlik tänupalwe tõusis ta hingest kõrge
kaiatsja päästmise eest taewa poole. Nüüd
pidi ta weel ära ootama, millal metsa-
line hoopis metsa ära kaub. Muidu võiks
ta tagasi tulla ja põgenemise pääl ta pääle
langeda.

Viimaks oli metsaline metsa serwale
jõudnud, kuhu ta warsti ära kadus. Nüüd
oli aeg põgenema hakata. Kohe jooksis ta
sinna kohta, kus sheigi mõrsja maas oli.
See oli pooluimane weel ja ei teadnud
oma kardetawast olekust midagi. Anton
wõttis ta enesele sülle ja kandis teda nii
ruttu kui võimalik, tõisele poole metsa
serwale. Üle lagendiku oli jälle lõwi
müürgamist kuulda, mis tunnistas, et ta

oma waenlasega kokku oli saanud. Selge oli, et ta tiigri säält minema kihutas kui see mitte vastu ei hakanud ja elu ei kautanud. Ta siis wõis väga wõimalik olla, et ta jälle oma endist ohwert otsima tuleks ning jälgi mööda põgenejad üles otsiks. Anton tundis seda häda väga hästi ja oli weel nii mures, kui naesterahwas filmad lahti lõi ja kohe maast üles tõusis. Ta waatas imestades Antoni otsa. „Kas meie tõeste päästetud oleme?“ küsis ta wiimaks enese ümber waadates. „Kas teie olite see wahwa mees, kes oma timmukalise kubja käest püssi tõmbas ja mind päästma ruttas? Ah, ärge ajage vastu, teie see olite! Ei nende orjade ega werejänuliste isandate seas tõist sarnast meest leida ei ole. Wõtke selle eest minu kõige südamlikumat tänu, kallid elupäästja.“

Noormees oli üsna liigutatud naesterahwa kõne üle. Temale oli arusaamata, kuidas ühe uhke sheigi tütar oma orja

wastu nii sõbralik ja lahke wõis olla. Nüüd olivad kõik argpüksid põgenenud ja tema prii orjuse ahelatest. Kui ta naesterahwa kindlasse warjupaika wõiks wiia ja oma sõbra üles leiaks, siis wõiks ta teelmata põgenemise katsed ette wõtta.

„Kuhu pean ma teid nüüd wiima?“ küsis Anton noore naesterahwa käest.

„Wiige mind, kuhu teie ise lähete,“ kostis see südamlikult.

„Muus, noor sheigi mõrsja!“ algas noormees kõnet. „Teie tänasite mind, et mull taewa abiga forda läks teid ja ennast kiskjate elajate hammaste eest päästa. Lubage minule selle eest midagi. Ma tahan teid teie kodu saata, aga laske mind siis siit oma sõbraga põgeneda. Ärge ütlege kellelegile hingelisele, et teie mind weel siin olete näinud. Siis saavad kõik mõtlema, et me metselajate roaks oleme saanud ja ei hakka meid taga otsima. Siis ehk lähed meile forda siit põgeneda, kus meie

niisama orjad oleme olnud. Mõtlege, et meil wanemad kodus on, kes igatsedes oma lapsi ootavad, kui muld weel nende fulmufid ei kata.“

Nähtawa liigutusega kuulas noor naesterahwas, mis Anton kõneles ja waatas siis nii südamelikult oma ilusate silmadega tema otsa.

„Mõtke mind ühes,“ hüüdis ta paluwa häälega. „Ka minu wanemad on kaugel Põhjamaal Lääne mere rannal. See hirmus sheik ei ole mitte minu isa ega mina tema tütar, nagu seda kõigile on waletatud, waid niisama tema wang ja ori kui teiegi.“

„Mis teie räägite?“ hüüdis Anton uskmatalt. „Teie ei ole sheigi tütar, aga mõrsja olete ommeti?“

„Kui ori pidin ma seda olema, kui ma elu ei tahtnud kautada,“ wastas tema, „nüüd, kui teie mind metsaliste käest olete päästnud ja ta orjusest päästa lubate, ei

taha ma sellest inetumast loost midagi enam kuulda.

„On see kõik ilmsi, mis ma kuulen ja näen?“ küsis Anton uskmataalt. „Teie tahate siis tõeste ka ära põgeneda ja oma peigmeest maha jätta!“

„Seda ei või ma oma peigmeheks nimetada, kes toorel viisil inimese südame õnsad tundmused ühe põlatud olemisega vägise ühte tahab kõita,“ kõneles naesterahvas tõsiselt. „Minu südames elas ammuft ajast juba üks taewalik pilt, mille mälestus praeguses olekus mu südame tahtis lõhkuda,“ rääkis ta edasi ja lõi filmad kurvalt maha.

„Siis armastafite teie juba enne üht tõist?“ küsis Anton wähe ära jumestades.

Neiu ei wastanud midagi, waid waatas kartlikult nooremehe otsa.

Ta waade oli nii südamelik ja sügaw, et Antoni süda koguni isewiisil tufsuma hakkas. Ta ei wõinud aru saada, mis

muudatus temaga oli sündinud. Üks imelik, üliarmas ja ialgi veel tuntud tundmus täitis tema hinge magusa õnnega.

„Kui õnnelik võib küll see noormees olla, keda teie armastate!“ õhkas Anton.

„Seda ma ei tea,“ vastas neiu.

„Oh, et teie mind alles täna tundma saite!“

„Ma tundsin teid juba ammugi,“ ütles neiu rõõmsamalt, „aga ma ei saanud ialgi teiega filmapilkuugi kokku, sest et minu üle alati kõige teravamad filmad walvasiwad.“

„Siis olete teie minuga kokku tahtnud saada?“ hüüdis noormees rõõmust hiilgawail filmil.

„Ma tahtsin teile ütelda, et ma nii sama ori olen kui teie,“ vastas neiu, „ja mitte jheigi tütar, kelleks ta mind lastis hüüda. Mererööwliid riisusiwad selle laewa puhtaks, mille pääl ma oma isaga Indiasse pidin sõitma. Mina üksi sain elusalt sija

toodud ja sheigile ära müüdüd. Kuus aastat olen ma juba tema ori. Ei ma tea omast isast ega tõistest tuttawatest midagi. Meid kõiki on wist rööwliid surmanud ehk orjapiitsa alla ära müünud. Mull ei ole praegu ühtegi inimest maa pääl, kes mind aitaks, kui üksi teie. Kui teie ka mind maha jätafsite, siis oleksin ma otšas."

"Tule neiu, mu kullake, minu rinnale," ütles Anton liigutatud õnnest ja haledusest, mis ta südame täitis. "Pögenegem siit kardetawast kohast. Müüd on mull jälle elu armas ja seda tahan ma hoida sinu pärast, ja mu aade, minu elupäike."

Liigutatud õnnetundmusega waus neiu tema rinnale. Mis ta juu ei saanud rääkida, awaldas ta truu waade täis õrnust ja ära rääkimata õnne.

Pöösad sahisesiwad ja wälja astus säält Paul. Kes wõib nende õnneliste jälleägemise rõõmu kirjeldada, mis sõbrad

nüüd tundsiwad! Anton oli mures olnud Pauli pärast, Paul Antoni pärast, sest tänase päewa pääle oliwad nad põgenemist plaanitanud, mis aga täieste nurja ähwardas minna. Paul oli ennast küll metsa ära peitnud, nagu neil kokku räägitud oli, aga Anton ei pääsenud kobja käest lahti. Seda õnnetust aimas Paul ka ja hakkas nüüd kurtse koju poole teed otsima, sest üffi ei tahtnud ta mitte põgeneda ega oma sõpra hädasse jätta. Sellepärast oli see kokkujuhumine koguni ootamata õnn.

Nüüd ei olnud enam aega wiita. Kui neid siamaale niisugune õnn oli juhatanud, siis wõiks ta neid ka edaspidi saata.

Õnne kombel jõudsiwad nad ilma efsitamata ühe jõe kaldale, mille jooks neid mere poole juhatas. Muud teejuhti neil ei olnud, ehk nad küll teadsiwad, et meri wäga kaugel ei wõinud olla. Maad mööda nad ära ei pääsenud. Minus loo-

tus oli siis meri, kus ehk mõni Euroopa laew neid kaasa võis võtta. Aga misjagune Europamaa laew pidi siin neid ühes võtma, kui ükski neist jelles rannas finni ei pidanud? Kõik sõitsivad nii kaugel mööda, et waga ilmaga kaugel filma piiris finise weepeegli pääl ainult wähe suitsu näha oli.

Tõisel päewal leidsivad põgenejad jõekaldalt ühe lootsi, mida nad ilma pika nõuupidamiseta kaldast lahti lükkasivad ning temaga jõe pääle sõudsid. Mõne tunni oliwad nad wagu jõe mööda alla sõudnud, kui suur kohise mine jõe kõwerduse tagast neile kõrwa ulatas. Jõe woolamine läks kangemaks ja lootsi jõudis ruttu edasi. Kui nad jõe kõwerduse tagast wälja oliwad jõudnud, seisis suur weekosk neil filma ees, kust wesi wahutades alla langes. Kõik jõudu kokku wõttes sõudsid sõbrad kalda poole ning said enne kose pääle jõudmist ka õnnelikult kaldasse.

Waherajal oli hulk Neegrid kaldale kogunud, kes õnnetumaid põgenejaid suure kisaga wastu wõtšiwad. Alma ajawiitmata tõmbasiwad nad kolm walget eneste waheline ning läkšiwad nendega jūgamamasse metsa sisse. Põgenejad oliwad jälle wangis.

R o l m a s t ö i s t k ü m n e s p ä ä t ü k k .

Pildimüüja.

Pauli isa elas sellest ajast saadik wāga wagusi. Ta pää oli üsna walgets läinud mure pärast. Tihti mõtles ta oma laenetawa elu pääle tagasi, mis ta juuksed enneaegu ära oli pleegitanud, ja siis pühkis ta ikka paar pišarat filmist kuiwaks, mis waike walu kadunud õnne ja õnnetuse päewade mälestusest ja tasafest igatsusest, pea omaste järele jõuda, tema filmi litjus.

Ühel kenal suwepäewal sõitis ta kord Pihtwa linna, kus sell ajal suurt laata peeti. Mõöda laadaplatsi edasi käies nägi ta suure

laadapoe ees ühe naesterahwa, kes inimes-
tele pilta müüa pakkus. Et jääb hulk ini-
mest ta ümber koos oli, läks ka meie wana
sõber ligemale. Siin oli mitu wäga ilusat
õliwärviga maalitud pilti. Wana Slumets
oli suur piltide sõber ja tungis sellepärast
rahwast läbi pildimüüja wanakese juurde.

Praegu kauples üks wõeras herra
üht pilti, mis temale wäga meele järele
näitas olema. Slumets waatas ka pildi
poole ning ei jõudnud oma filmi mitte
enam selle poolt ära pöörda. Suure tähe-
lepanemisega waatas ta imelist pilti, mille
siju talle tuttam ette tuli. Siin seis-
taetud näuga naesterahwas põlwili ühe
lilledega ehitatud hauarünka kõrwal. Ta
näust, mida selge kuupaistus walgustas,
paistis sügaw walu wälja.

Mida kauem Slumets seda pilti sil-
mas, seda armsamaks see temale läks.
Temal tuli siin juures see öö meelde,
mill ta Pauli haua pääl sarnase pildi oli

näinud. Ja kõik oli otse nii. Naesterahwas oli otse seesama, see suur kask, see sireli pööjas, kus tema warjul olnud, kõik oliwad needsamad.

„Kes on selle pildi maalinud?“ küsis ta häkitselt naesterahwa käest, kes teda müütas. See waatas naeratades küsija otsa ja kostis siis: „Selle üle ei wõi ma otsust anda, kes seda on maalinud. Minule on nad ainult müüa antud, muud ei tea ma midagi. On see pilt teie meele järele?“ küsis ta sõbraliku naeratamisega.

Aga nüüd maksis wõeras ka tema eest juba küsitud hinna wälja, wõttis ta kaenla alla ja kadus temaga rahwa hulka ära. Ilumets kahetses wäga, et tema seda enesele ei wõinud osta. Ta waatas hoolega kõik tõised pildid läbi, mis küll ka ilusad oliwad, aga siiski mitte niisugused, nagu esimene. Siiski ostis ta enesele tõise pildi, mis temale ka mitu minewiku

mälestust hinge ette kutsus. See oli laewa hukkaminemine tormisel merel.

Edasiminnes mõtles ta hoolega järele, kes peaks selle pildi, mille wõeras enesele ostis, maalinud olema, ja kas ta mitte Pauli hauda ei tähendanud. Kuita wiimast pidi ette tooma, kes wõis siis küll ta maalija olla? Sellest juhtumisest ei wõinud ju keegi tõine pääle tema ja Klaara midagi teada, kes sääl oli käinud ja oma taskuraamatu maha pillanud. Oli siis Klaara seda pilti walmistanud, wõi oli kusagil weel tõine sarnane haud, mille järele see pilt wõis tehtud olla? Selle üle pidi ta täna weel otsust saama. Sellepärast pööris ta koha ümber ja läks pildimüüja juurde tagasi.

„Ütelge mulle, hää inimene,“ hakkas ta naesterahwaga rääkima, „kes teile need pildid on müüa annud?“

„Kas nad teie meele järele ei ole?“ küsis naesterahwas wastuse asemel.

„Nad on väga mu meele järele,“
vastas Plumets, „sellepärast tahaksin ma
just teada, kust nad on wõetud ja mis-
sugune meistri käsi neid walmistanud.
Miks teie ei taha mulle seda ütelda?“

„Nende walmistaja ei soowi seda,“
kõstis wanake lühidelt.

„Kui teie minule seda ei taha ütelda,
siis pean ma ise arwama,“ kõneles
wanamees ustawalt. „Teie pildimeister
on küll üks noor naesterahwas,“ rääkis
ta edasi ja waatas sääl juures terawalt
pildimüüja filmi.

See ehmatas ära, aga fogus ennast
jälle ruttu ja vastas siis rahulifelt nae-
ratades: „Teie olete õige suur nalja sõber.

„See naesterahwas on umbes 20 aastane,“
rääkis Plumets edasi, ilma et
ennast eeskitada oleks lastnud. „Tema lei-
nab kellegi järele ja hoiab ennast ilma
eest warjul. Ütelge, kallid emafene, kas
see ei ole nii?“

Neil sõnadel näis väga suur mõju-
ius olema, sest naesterahwa näust pais-
tis raske wõitlus wälja. Siiski ütles ta
niimaks: „Ma ei tea, millest teie räägite.“

Slumets nägi, et ta tema käest selge-
mat otjust asjata ootis. Natuke aega mõ-
tehes hakkas ta õige ustawal toonil wa-
nakejega edasi kõnelema: „Minule juhtus
mõne aasta eest üks imeline lugu, millest üksi
üks neiu teab. Ja sellest loost nägin ma
nüüd teie käes ühe pildi, mida keegi tõine
ei wõinud maalida kui üksi see, kes seda
ühes ära oli elanud. Selle neiu õnnetu
käekäif puutub väga sügawaste minu saa-
tuslega kokku ja sellepärast palun ma teid,
rääkige mulle ilma salgamata üles, kas
see maalija seesama neiu ei ole? Ma
olen teda kaua aega igatsusega otsinud ja
temale puhtast südamest kõige paremat
soowinud. Ürge kartke, et sellest temale
kuidagi wiisi kahju peaks sündima.“

Naesterahwas oli suure imekspane-

misega wanamehe juttu kuulanud ja wõit-
les iseenesega, mis ta peab tegema. Rõne-
leja näitas kõigiti auuwäärt ja usaldatav
mees olema, kes tõeste ka asjast enesest
midagi näis teadma. Ta oli walmis te-
male kõik saladust oma südame päält ära
rääkima, kui talle häfiste midagi meelde
näis torkama, mis ta suu jälle finni pari.

„Teie räägite tõeste imelist juttu,“
üles ta wiimaks ja hakkas tõistega pita
kauplema, kes nüüd ligi olivad tulnud.
Mumets hakkas nüüd tõeste ka juba ar-
wama, et ta arwamine õige ei olnud.
Ja kuidas võibki see ka võimalik olla?
küsis ta iseeneses kodu minnes. Klaara
ei wõi siin ligidal elada. Siin oleks teda
ommeti üles leitud.

Siiski olivad tema mõtted selle haua-
pildi pärast väga segased. Ta sõi-
tis mõne päewa pärast linna, et pildimüü-
jaga weel mõne tarwilise asja pärast rää-
kida, mis ta enne ära unetanud. Ta ar-

was, kui ta ennast kui Pauli isa tunda annab, kelle pärast Klaara niipalju kannatas, siis saab pildimüüja teda ommetigi usaldama ja temale rääkima, mis tall nii tarwis teada oli. Aga pildimüüjat ei olnud enam laadalt leida. Ta otsis terve linna läbi ja küsis mitme linnalase käest teda taga, aga keegi ei teadnud temale ütelda, kus ta on ehk kes ta on. Sellest päevast saadik, mill Jumets temaga ise koos oli, ei ütelnud keegi teda näinud olevat.

Tema kadumine oli imekspanemise väärt. Tuba oli rõõmus lootus wanafese rinda täitnud, aga sääl kustusiwad ka weel wiimased märgid ära jälgi pääle saada. Kurwalt pidi ta kodu tagasi pöörma. Oleks ükski juhtumine temas uut lootust äratanud, siis ei oleks tema wanad südame haavad lahti kiskumata jäänud ja temal oleks kõik see walu tundmata jäänud, mis petetud lootused tema hinges elusse kutsusiwad.

Neljastõistkümmes päätükki.

Salajas metsa majakeses.

Umbes niisamaste tundmustega läks ta pildimüüja laadalt koju poole. Ta murdis oma pead selle wanakese üle, kes Klaaraga õige tuttav näis olema ja kes waesest neiuksesest nii südamliselt osavõtmist tunnistas. Ohtu oll juba kätte jõudnud ja üksikud tähed helendasivad selge taewa all, kui ta sügavas metsas ühe väikese maja ees seisma jäi ja ukse peäle koputas. Warsti tegi üks kahwatanud näuga neiuke temale ukse lahti ja laskis tulija sisse astuda.

„Täna ei ole ju käsi wist hästi käinud?“ küsis neiu pehme häälega ja waatas säääl juures peaaegu kurwalt wanakese otsa.

„Ei, kulla tütreke,“ wastas wanake ja pani korni käe otsast kõrwale, kust ta enne aga mõned pildid wälja wõttis.

„Täna olen ma sinu lask kõige paremat pilti ära müünud: ‚Saud‘ ja ‚laewa hukatus merel.“

Lüdruf õhtas südamest. Reid pilti oli ta kui kõige pühamaid mälestusi hoidnud, aga nüüd pidi ta nad ära andma ehk see talle küll walu tegi.

See neiu oli Klaara ja tuttav pildi müüja see hää emake, kelle juures ta juba põgenemisest saadik elas. Pauli surmasõnum oli tema terwisesse nii tugewaste mõjunud, et ta nõdrameeleliseks jäi. Muga mööda paranes ta oma kaitaja hoole all, kes tema eest kõik tegi, mis talle iganes võimalik oli. Wõitlus oli wiimaks küll mööda, aga ta rõõmus meel oli kadunud. Eluwintsutused oliwad seda temalt jäädawalt ära riisunud. Talgi ei näinud häätegi ja tema huultelt naeratust, mis teda murega täitis. Siiski ei kaebanud neiu ka oma saatuse üle. Waitset kannatas ta õnnetuse foormat. Seda oli ta

ise enesele walmistanud ja sellepärast ei nurisenud ta kellegi üle. Ta ei kahetse- nud ka enam oma tegu. Hafatuses oli tall nõuu floostrisse tagasi minna ja sää- l oma süüdi lepitada, aga nüüd ei mõtel- nudki ta enam selle pääle. Oma kaitsjat armastas ta kui oma ema ja katsus teda igas tühis aidata, kus see tall iganes wõi- malik oli. Ta haris hoolega oma ilusat kunsti edasi ja maalis kaunid pilta, mil- leks metsad ja mäed tema ümber rikast materjaali pakkuwad. See töö tõi te- male jälle rahu südamesse. Päewad otsa kõndis ta metsas ümber ja korjas enesele nähtusi ja maakohti maalimiseks, millest ta osaw käsi elutruud pildid walmistas.

Selle tööga tasus ta auusale emake- sele tema häätegu tagasi. Ta andis walmis saanud pildid wanakese kätte ja see käis neid fiin ja sää- l müütamas. Tema noor maalijanna käskis teda igaford neid iselohal müüa, et kuidagi ettemaata-

mata wiisil teda mitte üles ei leitaiks. Ta nimi oli furd inimeste seast maha kustutatud, siis tahtis ta ka selleks jääda.

Bildimüüja armastas ja auustas teda enam kui ühtegi tõist inimest maa pääl. Klaara oli tema ainus troost ta kurwas wanaduses, mis saatus talle osaks oli jaganud. Mitme aasta eest oli ta mees ja tütar Indiasse reisunud ja mitte enam tagasi tulnud. Kurtes ootas ta neid koju, aga ei tulnud oodetawaid ega ka kirja. Warsti jäi ta waeseks ja pidi majast wälja minema ja oma koha wõeraste hoolde jätma. Siis asus ta siia mägisele maale üksi elama, et waiksel wiisil oma elu maailmast kaugel lõpetada. Keegi ei mõistnud teda siit otsida, ja sellepärast wõis ta Klaaraga siin rahuliste elada.

Täna õhtu laadalt koju jõudes tahtis ta Klaarale imelisest pildiostjast rääkida ja nõuu küsida, kas ta sellele mehele, kes Klaarat näis tundwat ja tema õnne-

tusest nii südamliselt osa wõtawat, mitte oma saladust ei pidanud awaldama. Aga jääl tuli tall meelde, et ta Klaarale kindlaste oli tõutanud, ialgi kellegi inimesele tema piltide meistri nime awaldada. Ta jäi siis ka wait ja ei rääkinud midagi.

Järgmistel päewadel ei läinud ta enam laadale, sest tänane kauplemine oli neile nii palju raha sisse toonud, et neil teda mitmeks ajaks sai.

W i e s t ö i s t k ü m n e s p ä ä t ü k k .

Mustlase wanamoor.

Slus lõikusekuu oli käes. Päike raistis soojalt selgest taewast maha ja tasane tuuleõhk sahistas tasakeste puulehti. Lõuna oli juba möödas, kui üks wanadlane naesterahwas waeses riides mööda maanteed edasi tuigerdas, mis noore lehtpuu wõsandiku wahelt kõwerdades läbi käis. Tema pruun nägu ja närused rii-

ded tunnistasivad, et ta mustlane oli. Väsinult tuigerdas ta kapi najal edasi, rääkis iseeneses pool walju häälega ja jäi tihti raskestes õhtades seisatama.

„Ma ei jõua enam,“ õhtas ta waluga ja suured pisarad kukkusivad palgid mööda tolmu pääle. „Taewas, ole mulle abis, ja anna mulle jõudu, et ma weel temaga kokku saaksin ja oma süüdi wõifin üles tunnistada. Siilgawad hõberublad pimestasivad mu meele, mu südametunnistuse hääl nõrkas tema kuldseid lubamisi kuuldes ja ma rõõwisin ilmsüüta inimestelt nende lapse. Siinamaale arwasin ma, et ta praegu weel Petseri floostri elab ja waigistasin enese südameteadmist selle mõttega, et see ta hingele õnnistuseks on. Kui aga nüüd tige Mohrbergi proua ära suri, kes mind enese tööriistaks ostis, et oma wanale armufesele tema truuduseta olekut ta tütre ära riisumiseega kätte maksa, siis tundsin ma ennast wandest

waba ja läffin kohe Petseri kloostriisse warastatud waest last ära päästma ja tema wanematele kätte saatma. Aga teda ei ole sääl enam! Kõige oma kawalusega sain ma teada, et ta mõne aasta eest juba ära põgenenud ja et teda enam kusa-gilt ei ole leitud. Kuidas pean ma oma kurja tööd weel hääks saama teha? Oh, kui ma weel teda üles leiaksin! Ma tahaksin tema jalgade ees oma süüdi tunnis-tada ja temalt andeks paluda, et ma rahulise südamega siit ilmast ära wõiksin minna. Mu piin on lõpmata, mu jõud on otsas, ma nõrken siiasamasse — ja mu süüd ähwardab mu hinge hukatuse sisse wiia. Sumal, ja armuline ja halas-taja, lasse mind leida, keda ma otsin, ja anna mulle siis rahulist tunnikest!”

Natuke aega puhkades hakkas ta jälle edasi töötama; aga ta jalad olivad nõr-gad ja keha jõuutu. Külmi higi seisis tall otsa ees, ta liikmed wärisesiwad ja sam-

mud väärdusivad ning werejoofs ähwardas seisma jääda. Ta seisatas wähe ja otfis midagi oma põuetaskust. „Sina, hirmus kihwt,“ ütles ta siis üht wäikest klaasikest oma wärisewate käte wahel lahti kiskudes, „lõpeta mu piin, lepita mu süüd!“

Stende sõnadega paneb ta klaasi enesele suu juurde ja lasseb säält omale pikkamisi kihwti suhu tulla.

Häliste langeb klaasike ta käest maha ja nagu meelt ära heites hakkab ta ime-lise jõuuga edasi ruttama. Ta sammud wiivad teda teelt kõrwa metsa sisse. „Slus loodus, wõta üks süüdlane enese hõlma. Ole sa tunnismees, et ma oma pattu südamest kahetsen ja ennast oma ära kihwtitamisega nuhtlen.“

Suba ähwardab ta kolkku langeda, kui ta häliste üht naesterahwast oma ees näeb. Ta magab suure tamme wilus ja hoiab üht pilti oma põlwele pääl.

Wana moorikese kustuswad filmad langešiwad pilbi pääle ja jäiwad nagu tiivistatult sinna seisma. Ta näu pääl tuli häkiste rõõmuläige nähtawale ja nagu me eluga hүүdis ta waljult: „See ta on, see ta on!“

Magaja kargas ehmatades maast üles, tõmbas oma pilbi ja maalimise riistad filmapilk kätte ja tahtis ära põgeneda. Imelise jõuuga hakkas wanake temast finni ja hүүdis südamesse tungiwal häälel: „Sää siia, halasta mu pääle, ära põgene mu eest, üttele laps, kes see on, keda sa oled maalinud?“

Põgeneja naesterahwas oli Klaara. Tema käis ikka üksi metsas ja maalis jälil piltisid. Nүүd oli mustlasemoor kogenemata tema pääle juhtunud ja tema ümbert nii kõwaste finni hakanud, et ta lahti ei pääsnud. Kohkudes wahtis ta imelise mõera otsa ja ei teadnud, mis ta pidi üttelema.

„Ärge püüdkte põgeneda, rääkige, mu keel wõib iga filmapilt waikida ja siis on kõik jälle kadunud,“ hüüdis wanake surma hirmuga. „Suba põletab kihwt mu sifikonnas, ärge wiivitage aega.“

Klaara ei saanud segaduse pärast suudki lahti teha.

„Sumal, teie ei räägi,“ õhkas wanake ahastuses. „Teie maalijate selle pildi, mis teie oma ema pildiks peate? See ei ole teie ema pilt. Waatke, see siin on teie ema,“ hüüdis ta ja wõttis põuest ühe naesterahwa pildi ning andis selle Klaara kätte. „Mohrbergi proua on selle teilt ära lastnud wõtta ja oma pildi teile anda, ja seda hirmust pilti olete teie maalinud! Mina olen teid kahe aastafelt proua Mohrbergi käsju pääle ära warastanud ja klooftrisse wiinud. Teie ema on surnud, aga isa elab. Ma ei saa enam rääkida. Sumal olgu minuga. Surm sööb mu sifikonnas — anna mulle andeks! —

mu vastutamine | on suur — võta see pilt — taewas kaitsku sind — ma lähen oma palka saama —“ ja hingetult lan- ges ta maha.

Neiuke oli ehmatusest uimane. Ta ei wõinud wanakese kõnest sõnagi aru saada. Enne kui ta weel vieti oma ole- kuse aru hakkas saama, seisis selle näite- mängu platsil ka üks kolmas inimene. See oli Antoni isa. Tema oli metsa wa- helt läbi minnes jutustamist kuulnud ja selle hääle pääle siia tulnud.

Ka tema oli koguni ehmatanud. Mis pidi see tähendama? Noor neiu, kahwata- nud kui furnu, ja wana mustlase rauk liigutamata maas, suur maalit. d pilt — tema noorepõlwe armuke, ja see wäike jääb — tema õnnis abikaasa! —

„Anton, Anton,“ hõiskas wanake weel kord ennast ülesse ajades, „see neiu siin on sinu kadunud Helmi — mina wa- rastasin ta Laurella käsu pääle — taewas

kuulis mu palwet, ma tundsin ta sellest pildist — andke mulle andeks! —“

Surnult langes ta tagasi rohu sisse. „Minu tütar Helmi?“ hüüdis wana mees wiimaks waewaga. „Tule, laps, oma isa rinnale! Sinu näust waatab ju õnnis ema wälja. Ma tunnen sind temast ära.“

Sügawa õnnetundmuse rõõmupisaratega wajutas isa oma surnuks peetud tütre enese rinnale. Waene Helmi ei mõistnud midagi muud teha, kui nuttis kui wäeti laps. Misjugune osaw fulg mõistaks ka siin wanema ja lapse taewalise õnne üliilusaid tundmuse kirjeldada?

Wiimaks weel tuli neil wanake meelde. See oli juba kange ja eluõhk temast hoopis kadunud. Siin ei olnud enam midagi päästa. Ta oli ennast ära kihwtinud.

Küüd wiis õnnelik Anton oma tütre koju, andis kohtule mustlase wanakese surnust teatust ja laskis ta oma kuluga ilu-

faſte maha mätta. Tema oli küll kurjategija olnud, aga kurjategija ainult rahahimu pärast. Tall oli wanakeſe ſurmaſt hale meel, ſeſt tema läbi oli ta oma tütre üleſſe leidnud.

Kuueſtõiftkümmes päätükk.

Mus õnn.

Wana Rahunurm elas mõni päew oma tütreaga õnnelisel wiisil. Helmi, keda nüüd jälle ta ristinimega nimetati, ei tahtnud oma armsaſt emakeſeſt lahkuda. Ta palus iſa, et ſee teda lubaks wanakeſt oma juurde elama wõtta. Wana Rahe lubas ſeda häameelega, ning warſti ſeati teekäigi jauks kõik walmis.

Enne aga läks Rahe oma sõbra Glumetsa juurde. Ta tahtis temale oma õnne kuulutada, et ſee ka ta rõõmuſt oſa wõtaks.

Tõeste rõõmuſtas wanake ennast ka ära rääkimata, kui ta oma sõbra tütre kui

Klaara, oma poja mõrvoja, ära tundis. Teda oli ta niikaua ilmaaegu otsinud, ja nüüd tuli ta kui tema truu sõbra tütar julgelt ta ette. Raua aega räägiti nüüd kõigist juhtumistest, mis kellegil elus ette tulnud ja siis mindi alles Helmi kasuema ülesse otsima.

Jälle oli ilus päiksepaistne päraflõuna käes, kui meie kolm sõpra sedasama wäikest jalgteed mööda metsa majakese poole tõttasivad, kus Helmi niikaua maailma eest warjul oli elanud. Luttawad metsakohad tuletasivad talle mitmed rõõmulised ja kurbused juhtumised meelde, mis ta südant arusaamata igatsusega täitsivad. Ta waimu ees seisis jälle see ilus noormees, kes Petseri kuristikus ta surmasuust päästis. Ka need walupäewad, mis ta põgenemisest saadik oli ära elanud, tulidwad kordamööda ta filmade ette ning tegiwad ta lõpmata kurwaks.

Ka mõlemad wanad olivad waitsemaks

jäänud. Wist oli tafane metsa kohin nei-
legi mitme walusa haawa külge puhunud,
mis nüüd uuesti walutama hakkaswad.
Keegi ei tahtnud oma mõtteid tõisele awal-
dada, et tõist mitte kurwa tuju sisse saata.
Aga ommeti oliwad igaüks isewiisi kur-
wal tujul.

Üle wäikese lagendiku jõudes hakkas
Ilumetsa wana Bruno, kes nendega ühes
oli tulnud, waljuste haukuma. Kõik kolm
pööraswad endid sinna poole, kuhu Bruno
haukudes wahtis.

Wäikest metsateed mööda tuli üks
lahtine pastwanter mitme inimesega näh-
tawale. See oli siin aruldane uudis, et
niisugusel teel ka postiga sõidetakse. Kõik
waatasiwad wähe aega ja hakkasiwad siis
edasi minema.

Korraga näeb Helmi, et Bruno kül-
liste poole tormab ja oma wihase hauku-
mise rõõmsaks hulgumiseks ümber muudab.

Ta tähendab seda oma isale ja sõbrale, kes ka seisma jäävad.

Wanfrilt tuleb üks laia kübaraga ja täishabemega mees maha, kellele wana Bruno rõõmu pärast haukudes najale kirjutas. Wanfrilt maha ruttaja kallistab ka koera, kes enam ei tea, kuidas wiiji oma rõõmu üles näidata.

See mäng oli päältwaatajatel arusaamata. „Kes need on? mis see on?“ küüsiwad nad kõik läbisegamine.

„Paul!“ hüüdis Helmi wiimaks segaselt ja ruttas postwanfri poole, mis nüüd seisma oli jäänud.

Rohmetades seisiwad mõlemad wana-kesed liikumata paigal. Tga ühe südames tungisiwad mitmesugused mõtted elusse, aga siiski ei julgenud keegi seda uskuda, mis Helmi wälja hüüdis. See ei olnud ju võimalik! Paul kui ka Anton puhkasiwad ammu wilus laenete sängis; see oli neil liig selgeste teada.

Uga fiiski — hääled olivad neile tuttavad. Wõi oli see kõik unenägu?

„Klaara!“ hüüdis koeraga mängija, kui neiu neile lähemale oli tulnud.

„See on Paul, see on tema hääl,“ hõiskas Plumets ja tõttas rõõmutuhinal sinna poole. Klaara hingas juba ta poja rinna najal.

„Isa, isa,“ hõiskasivad kaks häält korraga, kui wanad sõbrad wantri juurde olivad jõudnud.

„Paul, Anton!“ hüüdsiwad wanakesed wastu, keda õnn joobnuks oli teinud, ja ära rääkimata rõõmuga langesiwad õnnelised isad ja pojad üksteise rinnale. Siin seisiwad nüüd Anton ja Paul elusalt nende ees, ja nemad olivad neid ammu furnute jekka arwanud. Palaw lõunamaa päike oli nende näud küll pruuniks põletanud, aga wanemate armastaw film tundis fiiski weel oma laste jume päewatanud näu warjult üles. Õnnelised

wanakesed ei tahtnud oma filmi uskuda, ja Helmi hoidis ikka weel oma Pauli kae alt kinni, nagu kardaks ta teda jälle ära kaduma.

Kui esimene suur rõõmutuhin mööda oli, kus kõikide filmad tänapäeval taewa poole waatawad, küsis wana Slumets, wahetpidamata: „Kuidas olete merehädast pääsenud, kus olite teie nii kaua? Miks teie lastjite meid nii kaua eneste järele kurta?“

„Seda tahame kõik teile jutustada,“ wastas Anton, „aga esite lubage, et ma teid oma sõbrannaga tutvustan.“ Sellega wiis ta õnnelised wantri juurde, kus endine sheigi tütar istus.

Kena neiu oli wähe kartlik, aga süiski üli rõõmus, kui Anton talle oma ja Pauli isa ja oma õe Helmi ette wiis. Õnnelisemaid inimesi ei wõinud taewa all enam olla, kui need lapsed ja wanemad siin. Saatuse wali käsi oli neid

üktõiseft lahutanud ja jällenagemise lootuse
fiin maa pääl kurwalt lõpetanud. Nüüd
aga oliwad uskumata imed sündinud ja
surnuks peetud kallid jälle omastega kokku
saanud. Kes jõuaks seda õnne kirjeldada!

Üksi Antoni armukene oli mõeras.
Siiski rõõmustas ta õnneliste õnne üle
südamest. Helmi kaisuteles teda rõõmu-
pisaril ja näitas ennast väga südamelikult
osa wõtma, kui Anton mõne sõnaga tea-
tas, kust ta tema leidnud ning ära toonud.

Nüüd pidiwad noored mehed oma
elulugu kõnelema. Anton jutustas seda
siis ka nii südamelikult, et kõigil liigutuse-
pisarad filmi tuliwad. Et meie juba suure-
malt jault nende käekäiku tunneme, siis
nimetame ainult seda, mis meile teadmata
jõi. Reegritega ühes, kes neid wangitsemi-
wad, langesiwad nad ühe orjakaupleja kätte,
kes nad kohe oma laewa widas, et Amერი-
kasse sõita. Õnneks sattus ta merel ühe
Hollandi laewaga kokku, kes meie põgenejad

ära päästis ja Amsterdami linna tõi. Siit said nad ühe Vene kaubalaewaga Riia sadamasse toodud, kust nad siis jalgsi ja postiga koju poole tõttasivad.

Kõik olivad suure põnewusega päält kuulanud ja tänasivad nüüd Jumalat, et see neid päästnud.

„See waene tütarlaps,“ lõpetas Anton oma armukesse pääle näidates, „on palawa maa ilule ja auule, mis talle säääl pafuti, põlastusega selga pöörnud ja meiega ühes tulnud, kus ta wanemad elasivad. Tema on meid mõlemaid raske wangipõl-wel kui salaja häätegew ingel aidanud. Ilma tema abita oleks meie wahest sinna nälja ja palawuse kätte ära surnud. Tema on minu eluinglifs saanud ja ma teatan teile kõigile, et tema mu mõrõja on. Õnnistage, isad, oma lapsi!“ ütles ta sügawa liigutusega oma armukesse kaen-lasse langedes.

Sebasama oli ka tõine paar teinud

ja õnnelikud isad palusiwad neile taewast oma õnnistust.

Sell kombel oliwad nad juba Slumetja kodu ligidale jõudnud. Korraga hakkas Bruno heledaste haukuma. Kõik seltskonnast pööriswad oma filmad metsa poole ja nägiswad üht naesterahwast, kes ruttu metsa warju tahtis põgeneda.

„Liisi, Liisi!“ hüüdis Helmi. „Tule siia, minu häätegija, mu emakene! Sinu Klaara on siin, ta on õnnelik. Tule siia, nüüd ei ole meil midagi enam karta.“

Kõik jäiwad seisma. Kartlikult tuli naesterahwas lagedale. Helmi läks temale wasta, kallistele ja juuteles teda ning tõi teda kae alt finni hoides tõiaste juurde.

„Siin on see inimene, kes mind surmast päästis ja floostri wiha eest kaitses,“ ütles Helmi liigutatult. „Nüüd on ta waene minu pärast ööd ja päewad kurnud, sest ta ei teadnud, kus ma olen. Anna andeks, hää emakene, et ma find nii kaua

üksi olen jätnud. Nüüd ei taha meie eladeski enam ühest lahkuda."

Kõik teretasivad wanakest rõõmuga ja tänasivad teda Helmi pärast südamest. Wanake pühkis pisaraid filmist, sest tema kõige suurem rõõm oli ta „kulla Klaarake“.

Wiimaks langesivad ta filmad Antoni mõrsja pääle. Õrn puna lendas tall üle näu ja tafa libises ta huultelt: „Linda! Täewas, see ei ole võimalik!“ Iffa terawamalt wahtis ta tütarlapse otja, kes ka wanakest niisama põnewalt filmas.

„Linda, mu tütar!“ hõiskas ta wiimaks rõõmuga ja langes neiu kaela ümber. „Ei see päewatanud nägu peta ema jilma, ja oled mu Indiasse kadunud kallis tütar!“

„Ema, ema,“ wastas Linda, „ma tunnen ka find.“ Kumbki ei saanud rõõmu ja liigutuse pärast rääkida.

„See õnn on otsata!“ rääkis wiimaks wana Ilumets. „Lapsed on wanemaid

ja wanemad lapsi jälle leidnud. Raskeid kurbtuse tunnid on möödas, nüüd tahame meie omad wanad päewad rõõmuga eluõhtu poole saata."

Ta nii oli ka. Rõõmsalt saatsiwad wanakesed oma laste juures, kes warsti kahetordsed pulmad ära pidasiwad, omad elupäewad otša poole. Paul ja Anton, kui ka nende armsad naisukesed Helmi ja Linda jäiwad surmani ükstõisele truits sõpradeks. Tihti tuletasiwad nad ühes koos oma noore põlwe juhtumisi meelde, mis neid nii kangeste oliwad wintsutanud. Keegi neist ei kahetsenud enam oma wiletsusi, sest seda kõik oli praegune õnnelik elu mitmekorra tagasitafunud. Anton õnnistas naljapärast mitukorda seda päewa, mill ta Aafrikasse wangi oli sattunud, sest muidu ehk ei oleks ta ialgi enesele nii armast naisukest leidnud.

